

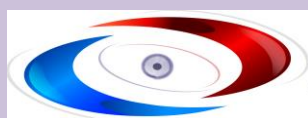

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLIKA E MAQEDONISE SE VERIUT
АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ
УСЛУГИ
AGJENCIA PER SHERBIME MEDIATIKE AUDIO DHE
AUDIOVIZUELE

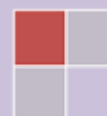
Број: / Numer: 01-4197/1

09.10.2024 година / viti
СКОПЈЕ - SHKUP

Udhëzues monitorimi mbi gjuhën e urrejtjes – Botimi dytë i ndryshuar dhe i plotësuar

AGJENCIA PËR SHËRBIME MEDIATIKE
AUDIO DHE AUDIOVIZUELE

Autore të botimit të parë të “Udhëzuesit për monitorimin e gjuhës së urrejtjes” ishin dr. Jelena Surçulija Milojeviq dhe dr. Snezhana Trpevska, si pjesë e projektit “Forcimi i kapaciteteve administrative të organeve përgjegjëse për komunikacion dhe media për rregullimin efikas të shërbimeve të reja digjitale dhe shumëfunktionale”, financuar nga Komisioni Evropian përmes programit të bashkimit Evropian IPA TAIB 2009.

Autorë të plotësimeve dhe ndryshimeve të përfshira në "Udhëzuesin për monitorimin e gjuhës së urrejtjes - Botimi i dytë i plotësuar dhe i ndryshuar" janë dr. Aleksandar Shefer, Kler Moselage dhe dr. Nils Shulte në bashkëpunim me punonjësit e Sektorit për Çështjeve Programore të Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuele, si pjesë e projektit Tvining MK 20 IPA JH 01 23 “Forcimi i kapaciteteve të Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuele dhe Shërbimit Publik Radiodifuziv”.

Përmbajtja

1. Hyrje	4
2. Liria e shprehjes	6
3. Korniza rregullatore evropiane për "gjuhën e urrejtjes"	8
Rekomandimi CM/Rec(2022)16 për luftën kundër gjuhës së urrejtjes	8
Rekomandimi nr. R (97) 20 në lidhje me "gjuhën e urrejtjes"	10
Rekomandimi nr. R (97) 21 mbi median dhe promovimin e kulturës së tolerancës ¹³	13
Deklarata për lirinë e debatit politik në Media	13
Rekomandimi CM/Rec(2011)7 mbi pamjen e re të medias	15
Protokolli shtesë i Konventës për krimin kibernetik	16
4. Korniza rregullatore maqedonase për mediat dhe gjuhën e urrejtjes	17
4.1 Ligji për shërbimet mediatike audio dhe audiovizuale	17
4.2 Ligji për Media	20
5. Qasja e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut ndaj gjuhës së urrejtjes	21
6. Praktika gjyqësore e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi "gjuhën e urrejtjes"	27
7. Gjuha e urrejtjes online	36
8. Udhëzime për monitorimin e gjuhës së urrejtjes	41
8.1 Cili ishte konteksti i shprehjes?	42
8.2 Kush është personi përgjegjës për shprehjen?	43
8.3 A kishte qëllim për provokim të gjuhës së urrejtjes?	43
8.4 Cila është përmbajtja e shprehjes?	44
8.5 Cila ishte shkalla dhe shtrirja e shprehjes?	45
8.6 Cilat ishin gjasat për të ndikuar mbi publikun dhe veprimet e tyre në të ardhmen?	45
9. Përfundime dhe rekomandime	47
10. Shtojcë: Burimet e praktikës gjyqësore të ECЧП	48

1. Hyrje

Nevoja për përgatitjen e botimit të parë të Udhëzuesit u shfaq pasi që në dhjetor të 2013, në legjislacionin maqedonas u transpozua Direktiva për shërbimet mediatike audiovizuale nga viti 2010 përmes miratimit të Ligjit për shërbime mediatike audio dhe audiovizuale. Gjatë asaj periudhe u zbatua projekti "Forcimi i kapaciteteve administrative të organeve përgjegjëse për fushat e telekomunikacionit dhe medias për rregullimin efikas të shërbimeve të reja digjitale dhe shumëfunktionale", financuar nga Komisioni Evropian në kuadër të IPA-s. Ai u krijua me qëllim për të rritur kapacitetin e rregullatorit – Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale (ASHMA) për të zbatuar legjislacionin në përputhje me Direktivën ASHMA-së. Një nga aktivitetet më të rëndësishme në kuadër të këtij projekti ishte përmirësimi i njohurive dhe kapaciteteve të ASHMA-së në trajtimin e gjuhës së urrejtjes në shërbimet mediatike audiovizuale lineare dhe jolineare. Paralelisht me trajnimin e organizuar për punonjësit e ASHMA-së, ekspertët e përfshirë në projekt përgatitën Udhëzuesin për monitorimin e gjuhës së urrejtjes në shërbimet mediatike audiovizuale.

Në periudhën pas vitit 2014, kur u miratua Udhëzuesi, Agjencia e aplikoi atë në analizimin e rasteve në të cilat ekzistonte dyshimi se programet e transmetuara nga radiodifuzerët, përhapnin dhe/ose nxisin gjuhën e urrejtjes. Udhëzuesi u dëshmuar se është mjet i shkëlqyer që vazhdon të përdoret ende sepse bazohet në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, si dhe në Planin e Veprimit të Rabatit për ndalimin e përfaqësimit kombëtar, racor ose urrejtje fetare që paraqet nxitje për diskriminim, armiqësi ose dhunë. Megjithatë, koha ka sjellë ndryshime dhe është e nevojshme që kjo të përfshihet në Udhëzues. Rrjedhimisht, u përgatit një botim i dytë i plotësuar dhe i ndryshuar i Udhëzuesit.

Gjatë vitit 2023/2024 është realizuar Tving projektin "Forcimi i kapaciteteve të Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale dhe Shërbimit Publik Radiodifuziv", financuar nga Bashkimi Evropian. Në përputhje me objektivat e projektit për përmirësimin e kapacitetit të Agjencisë për të zbatuar legjislacionin në përputhje me Direktivën e rishikuar të ASHMA-së (2018), ekspertët e përfshirë në projektin ekzistues përditësuan "Udhëzuesin për monitorimin e gjuhës së urrejtjes" dhe mbajtën trajnime për punonjësit e ASHMA-së, si dhe për anëtarët e Rrjetit maqedonas për përballjen me gjuhën e urrejtjes.

Cilat ishin ndryshimet?

Rritja e numrit të platformave online dhe peizazhi dinamik mediatik paraqet sfida të reja në qasjen ndaj gjuhës së urrejtjes. Ndërsa transmetimi tradicional prej kohësh ka qenë në fokusin e rregullatorëve evropianë, dominimi i platformave të mëdha online ka krijuar një mjedis kompleks në të cilin gjuha e urrejtjes përparon. Kjo zhvendosi fokusin e debateve publike dhe nismave politikave kështu që rregullimi i mediave sociale u bë çështje qendrore. Duke e njohur urgjencën, ligjvënësit dhe institucionet evropiane kanë marrë masat e mëposhtme:

Në dhjetor 2018, është rishikuar Direktiva e ASHMA-së. Neni 6 i Direktivës së ASHMA-së (2018) thekson se autoritetet në çdo vend-anëtar përmes masave përkatëse duhet të sigurohen që shërbimet mediatike audiovizuele të siguruara nga ofruesit e shërbimeve mediatike nën kompetencat e tyre nuk përmbajnë asnjë nxitje për dhunë ose urrejtje drejtuar kundër një grupi personash ose anëtari të një grupi mbi çfarëdo baze të përcaktuara në nenin 21 të Kartës. Një rregullim i tillë tani është shtrirë dhe mbi platformat e ndarjes së videove, si dhe mbi përmbajtjet audiovizuele të shpërndara në platformat e mediave sociale. Këto shërbime janë të nevojshme për të ndërruar masa për të mbrojtur publikun nga programet, videot e krijuara nga përdoruesit dhe komunikimet komerciale audiovizuele që nxisin dhunë ose urrejtje ndaj grupeve ose individëve.

Ndërsa platformat e ndarjes së videove janë përgjegjëse për miratimin e masave të përcaktuara në Direktivën e ASHMA-së, rregullatorët kanë për detyrë të vlerësojnë përshtatshmërinë e këtyre masave. Vlerësimi ka të bëjë nëse ofrohen nivele adekuate të mbrojtjes, që ofruesit e shërbimeve mediatike audiovizuele dhe platformave për ndarjen e videove duhet t'i zbatojnë. Prandaj, rregullatorët duhet të kenë njohuri gjithëpërfshirëse për përmbajtjen që nxit dhunën, urrejtjen dhe terrorizmin, si dhe ndikimin e saj të mundshëm në publik.

Rekomandimi CM/Rec(2022)16 i Komitetit të Ministrave të vendeve-anëtare për përballjen e gjuhës së urrejtjes u miratua në maj 2022. Rekomandimi mbështetet në një numër të konsiderueshëm vendimesh gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Rekomandimi ofron udhëzime jo vetëm për ligjvënësit, por edhe për një gamë të gjerë palësh të interesuara, përfshirë rregullatorët, platformat online, shtëpitë e medias dhe organizatat e shoqërisë civile. Kjo kornizë përfshin si format offline ashtu edhe ato online të gjuhës së urrejtjes.

Gjithashtu, në Ligjin për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuele janë bërë dy ndryshime të rëndësishme lidhur me çështjen e gjuhës së urrejtjes. Ndryshimi i parë është në vitin 2018 dhe i referohet një liste më të gjerë të bazave diskriminuese, si dhe masë ndëshkuese – gjobë që do të shqiptohet nga gjykata. Në korrik 2023, Direktiva e rishikuar

ASHMA-së (2018) u transpozua në Ligjin për Shërbimet Mediatike Audio dhe Audiovizuale. Sot, Ligji përmban ndalimin e nxitjes së terrorizmit, si dhe dispozita për rregullimin e çështjes së gjuhës së urrejtjes përmes platformave të ndarjes së videove.

Ende nuk ka një përkufizim të unifikuar të gjuhës së urrejtjes dhe prandaj botimi i dytë i Udhëzuesit së pari paraqet standardet ndërkombëtare në lidhje me lirinë e shprehjes dhe gjuhës së urrejtjes (përfshirë Rekomandimin CM/Rec(2022)16, kornizën ligjore maqedonase për këtë çështje dhe parimet dhe rastet relevante të Gjykatës Evropiane për të drejtat e njeriut. Dhe së fundi, Udhëzuesi ofron rekomandime në lidhje me aspekte të ndryshme që ASHMA duhet t'i marrë parasysh kur shqyrtohen rastet e mundshme të gjuhës së urrejtjes dhe konkluzionet se çfarë duhet të ndërmerret për përmirësimin e ardhshëm të kapaciteteve dhe praktikave të Agjencisë.

2. Liria e shprehjes

Liria e shprehjes është një nga të drejtat themelore të njeriut dhe është bazë e një shoqërie moderne demokratike. Edhe pse mbrohet nga një sërë dokumentesh ndërkombëtare, vendet kanë lirinë të përcaktojnë fushëveprimin dhe përmbajtjen e tij në legjislacionin e tyre kombëtar, në varësi të dallimeve të tyre kulturore, historike, fetare, politike dhe një sërë dallimesh të tjera.

Një nga marrëveshjet e para të rëndësishme ndërkombëtare që ligjërisht rregullon lirinë e shprehjes është padyshim neni 19 i Deklaratës Universale për të Drejtat e Njeriut¹, i cili thotë si më poshtë:

“Çdokush ka të drejtën e lirisë së mendimit dhe të shprehjes. Kjo e drejtë përfshin dhe lirinë për të përfaqësuar një mendim të caktuar pa asnjë ndërhyrje për të kërkuar, marrë dhe transmetim të informacioneve dhe ideve përmes mediave dhe pavarësisht nga kufijtë.”

Për më tepër, në nenin 10 të Konventës Evropiane për të drejtat e njeriut² shkruhet si më poshtë:

¹Neni 19, Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut : <https://www.coe.int/mk/web/compass/deklarata-universale-e-te-drejtave-te-njeriut-versioni-i-plotë> -

²Neni 10, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut: <https://www.coe.int/mk/web/compass/konventa-evropiane-mbi-te-drejtat-e-njeriut-dhe-protokollet-e-saj>

“Çdokush ka të drejtën e lirisë së shprehjes”. Kjo e drejtë përfshin lirinë për të shprehur mendim të caktuar dhe për të marrë e dhënë informacion dhe ide pa ndërhyrje nga autoriteti publik dhe pavarësisht nga kufijtë. Ky nen nuk do t'i pengojë Shtetet që të kërkojnë licencimin e ndërmarrjeve të transmetimit, transmetimit televiziv ose kinemasë.”

“Realizimi i këtyre lirive, duke qenë se mbart me vete detyra dhe përgjegjësi, mund t'i nënshtrohet formaliteteve të caktuara, kushteve, kufizimeve ose gjobave të përcaktuara me ligj dhe që janë të nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë kombëtare, integritetit territorial ose sigurisë publike, për të parandaluar trazirat ose krimin, për mbrojtjen e shëndetit ose moralin, për mbrojtjen e reputacionit ose të drejtat e të tjerëve, për të parandaluar zbulimin e informacionit konfidencial ose për të ruajtur autoritetin dhe paanshmërinë e gjyqësorit”.

Edhe pse të dyja marrëveshjet datojnë nga mesi i shekullit të kaluar, ato ende zbatohen.

3. Korniza rregullatore evropiane për "gjuhën e urrejtjes"

Siç u tha më parë, nuk ka përkufizim universal të "gjuhës së urrejtjes". Kuptimi i termit ka një histori të gjatë në sistemet juridike të shteteve të ndryshme anëtare të Këshillit të Evropës dhe Bashkimit Evropian, së bashku me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të drejtat e njeriut (më tej në tekst "Gjykata").

Këshilli i Evropës ka krijuar përkufizime të ndryshme të "gjuhës së urrejtjes" në varësi të kontekstit. Ky kapitull do të paraqesë disa nga më të rëndësishmet.

Rekomandimi CM/Rec(2022)16 për lufën kundër gjuhës së urrejtjes³

Ky Rekomandim përshkruan se çfarë duhet bërë për të parandaluar dhe lufën kundër gjuhës së urrejtjes, për të promovuar kulturë të përfshirjes dhe si të ndihmohen njerëzit e prekur nga gjuha e urrejtjes. Ai ofron udhëzime për shtetet anëtare në zbatimin gjithpërfshirës dhe të vlerësuar me kujdes përmes ligjeve dhe masave të tjera. Vëmendje e veçantë i kushtohet hapësirës online ku në kohën e sotme është më e përhapur gjuha e urrejtjes. Ai gjithashtu synohet edhe për aktorë të tjerë kryesorë, duke përfshirë zyrtarët publikë, organet e zgjedhura dhe partitë politike, ndërmjetësit e internetit, mediat dhe organizatat e shoqërisë civile.

Rekomandimi ofron përkufizim funksional të gjuhës së urrejtjes, duke bërë dallimin midis niveleve të ndryshme në përputhje me peshën e tyre. Gjuha e urrejtjes interpretohet si "çdo lloj shprehjeje që nxit, promovon, përhap ose justifikon dhunën, urrejtjen ose diskriminimin ndaj një personi ose grupi personash, ose që i nënçmon, për shkak të karakteristikave personale reale ose të atribuara, ose statusit si "raca", ngjyra, gjuha, feja, kombësia, përkatësia kombëtare ose etnike, mosha, paaftësia, gjinia, identiteti gjinor dhe orientimi seksual".

³Rekomandimi CM/Rec(2022)16 i Komitetit të Ministrave të shteteve anëtare për luftën kundër gjuhës së urrejtjes, i miratuar më 20.05.2022, i disponueshëm në: <https://rm.coe.int/recommendation-on-luftimin-e-gjuhës-së-urrejtjes-memorandum-den-prems-083822-gb/1680aada1b> (qasur më 21.03.2024)

Edhe pse pranohet se përkufizimi i gjuhës së urrejtjes ndryshon në ligje të ndryshme kombëtare, ky përkufizim duhet të kontribuojë në një interpretim të përbashkët të gjuhës së urrejtjes në shtetet-anëtare.

Duke marrë parasysh që gjuha e urrejtjes përfshin një gamë të gjerë shprehjesh të urrejtjes që ndryshojnë në shkallën e tyre të seriozitetit, dëmin që shkaktojnë dhe ndikimin mbi grupe të caktuara në kontekste të ndryshme, Rekomandimi mbron një sërë masash të vlerësuara përkatësisht në lidhje me çështjet penale, civile dhe drejta administrative, si dhe masa alternative, duke përfshirë ngritjen e ndërgjegjësimit publik, edukimin dhe përdorimin e fjalës kundërshtuese dhe alternative.

Rekomandimi, si jehonë e vendimeve të Gjykatës, thekson se shtetet- anëtare kanë detyrimin të mbrojnë qytetarët që janë objekt i gjuhës së urrejtjes. Për të penguar shkelësit e mundshëm dhe për t'i dërguar mesazh të qartë shoqërisë, se format më të frikshme të gjuhës së urrejtjes duhet të jenë veprat penale. Si shembull, Rekomandimi thekson se ligjet kombëtare duhet të definojnë qartë nxitjen e dhunës dhe kërcënimet për dhunë si vepra penale. Ky detyrim, gjithashtu përfshinë dhe kërkesat procedurale, të tilla si kryerja e hetimeve efektive për rastet e gjuhës së urrejtjes që do të zbatohen si për rastet online ashtu edhe ato offline. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet arritjes së një qëndrimi proaktiv ndaj individëve të lënduar dhe grupeve. Plotësuese, ose si alternativë të procedurave penale, mund të zbatohen edhe masa civile dhe administrative. Në rastet që përfshijnë forma më të buta të gjuhës së urrejtjes, procedurat civile dhe administrative mund të jenë masa e vetme ligjore për zgjidhjen e çështjes. Duke qenë se ndjekja penale është hapi i fundit, shtetet-anëtare duhet të kenë prioritet heqjen e gjuhës së urrejtjes online për të parandaluar viktimizimin e vazhdueshëm. Gjithashtu, procedurat civile dhe administrative shpesh rezultojnë në pagesën e kompensimit ose ndalimin e gjuhës së urrejtjes. Rregullat për barrën e provës ndryshojnë ndërmjet dy procedurave dhe shpesh është më e lehtë të përcaktohet përgjegjësia për autorin e gjuhës së urrejtjes sipas ligjit civil dhe administrativ.

Gjatë vlerësimit të shkallës së gjuhës së urrejtjes dhe përcaktimit të llojit të përgjegjësisë, nëse ka, shtetet-anëtare duhet të marrin parasysh faktorë të ndryshëm dhe lidhjen e tyre të përbashkët. Rekomandimi përmend përmbajtjen e fjalës, kontekstin politik dhe social në momentin e shprehjes, qëllimin e folësit, statusin dhe rolin e folësit në shoqëri, mënyrën se si fjalimi përhapet apo përforcohet, kapaciteti i fjalimit që të çon në pasojë të dëmshme, duke përfshirë dhe pashmangshmërinë e pasojave të tilla, natyrën dhe madhësinë e publikut dhe karakteristikat e grupit që është objekti i fjalës.

Shtetet-anëtare duhet të sigurojnë që legjislacioni i tyre, politikat dhe masat e tjera kundër gjuhës së urrejtjes bazohen në prova duke identifikuar, regjistruar, monitoruar dhe analizuar tendencat.

Është e nevojshme të marrin masat e duhura për të siguruar që autoritetet e zbatimit të ligjit të regjistrojnë dhe ndjekin në mënyrë efektive ankesat për gjuhën e urrejtjes. Në përputhje me standardet ekzistuese për të Drejtat e Njeriut dhe mbrojtjen e të dhënave, është e nevojshme që të dhënat, informacionet dhe analizat e bëra për gjuhën e urrejtjes, si dhe tendencat aktuale, të jenë të disponueshme për publikun.

Gjithashtu, organet e pavarura rregullatore kombëtare dhe bashkërregulluesit mediatik ose vetë organet rregullatore duhet të luajnë një rol pozitiv në trajtimin e gjuhës së urrejtjes.

Rekomandimet drejtuar mediave theksojnë rolin e tyre si vëzhgues në emër të publikut, si dhe kontributin e tyre ndaj debatit publik. Ata duhet të promovojnë një kulturë tolerance dhe mirëkuptimi, duhet të shmangin stereotipet negative të individëve, grupeve dhe komuniteteve dhe duhet t'u japin zë grupeve dhe komuniteteve të ndryshme. Duke pasur parasysh mandatin e veçantë të mediave publike për t'i shërbyer të gjithë sektorëve të shoqërisë dhe për të forcuar kohezionin social, ato duhet të kenë një kontribut veçanërisht të rëndësishëm në të gjitha këto.

Rekomandimi u bën thirrje shteteve-anëtare të sigurojnë që legjislacioni i tyre lidhur me gjuhën e urrejtjes, në veçanti i referohet gjuhës së urrejtjes online. Për sa i përket mediave që funksionojnë online, shtetet-anëtare duhet të përcaktojnë detyrim ligjor që të mos përhapin gjuhë të urrejtjes që ndalohet me ligj dhe të kufizojnë ose të parandalojnë qasje në gjuhën e urrejtjes të publikuar nga palët e treta në pjesën për komente ose hapësirat për bashkëpunim online.

Korniza legjislative duhet të marrë parasysh karakteristikat e ndryshme të ndërmjetësve të internetit sepse midis tyre ka dallime të rëndësishme në madhësi, natyrë, funksion dhe strukturës organizative. Në këtë Udhëzues, kapitull i veçantë i kushtohet aspekteve të veçanta dhe përgjegjësive në lidhje me gjuhën e urrejtjes online, i cili gjithashtu përmban më shumë detaje rreth Rekomandimit në lidhje me gjuhën e urrejtjes online.

Rekomandimi nr. R (97) 20 në lidhje me "gjuhën e urrejtjes"

Që në vitin 1997, Këshilli i Evropës punoi në mënyrë aktive për të luftuar kundër gjuhës së urrejtjes, duke miratuar Rekomandimin R (97) 20 në lidhje me gjuhën e urrejtjes. Edhe atëherë, ai e kuptoi kërcënimin që gjuha e urrejtjes përbënte jo vetëm për individët, por edhe për shoqërinë në tërësi. Prandaj, rekomandoi që qeveritë e shteteve-anëtare të ndërmarrin hapat kundër gjuhës së urrejtjes të përshkruara në këtë dokument. Kjo veçanërisht vlen për gjuhën e urrejtjes që përhapet përmes mediave.

Në vitin 1997, në Rekomandim u bë përpjekje për definimin e termit "gjuha e urrejtjes" në mënyrën e mëposhtme:

Termi "gjuha e urrejtjes" do të kuptohet si term që mbulon të gjitha format e shprehjes që përhapin, nxisin, promovojnë ose justifikojnë urrejtjen racore, ksenofobinë, antisemitizmin ose forma të tjera të urrejtjes të bazuara në intolerancë, duke përfshirë: intolerancën e shprehur përmes nacionalizmit agresiv dhe etnocentrizmit, diskriminim dhe armiqësi ndaj minoriteteve, emigrantëve dhe njerëzve me prejardhje emigrante.

Për më tepër, Rekomandimi u bën thirrje veçanërisht qeverive të shteteve-anëtare, autoriteteve publike dhe institucioneve publike në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal, si dhe zyrtarëve të tyre, që të kenë përgjegjësi të veçantë për t'u përmbajtur nga deklaratat, veçanërisht para mediave, të cilat në mënyrë të arsyeshme mund të perceptohet si gjuhë e urrejtjes, ose si fjalim që mund të ketë efekt të legjitimitit, përhapjes ose promovimit të urrejtjes racore, ksenofobisë, antisemitizmit ose formave të tjera të diskriminimit ose urrejtjes bazuar në intolerancë. Deklaratat të tilla duhet të ndalohen dhe të refuzohen publikisht sa herë që shfaqen.

Rekomandimi u bën thirrje qeverive të krijojnë ose të mbajnë një kornizë të fortë ligjore. Në linjë të njëjtë me CM/Rec(2022)16, Rekomandimi nr. R (97) 20 rekomandon masa të ndryshme sipas shkallës së seriozitetit të përmbajtjes në fjalë. Në përmbajtjen e masës ligjore përfshihen dispozita për gjuhën e urrejtjes në të drejtën civile, penale dhe administrative që do t'u mundësojnë organeve administrative dhe gjyqësorit të marrin vendime që do të respektojnë lirinë e shprehjes dhe dinjitetin njerëzor dhe se reputacioni ose të drejtat e të tjerëve të mbrohen në të gjitha rastet.

Siç konfirmohet në Rekomandimin CM/Rec(2022)16, me Rekomandimin nr. R (97) 20 u bën thirrje qeverive të hulumtojnë mënyra dhe mjete për të stimuluar dhe hulumtim koordinues për efektivitetin e legjislacionit ekzistues dhe praktikës ligjore; të rishikojë kornizën ligjore ekzistues për të siguruar që ajo, në mënyrë adekuate, është e zbatueshëm mbi mediumet e rreja dhe shërbimet e komunikimit dhe rrjetet; të zhvillohet një politikë e koordinuar e ndjekjes penale bazuar në udhëzimet kombëtare duke respektuar parimet e përcaktuara në këtë Rekomandim; për të shtuar shërbimin në komunitet në fushëveprimin e sanksioneve penale; të forcojë mundësitë për përballjen e gjuhës së urrejtjes përmes të drejtës civile⁴dhe t'i ofrojë publikut dhe profesionistëve të medias

⁴ Për shembull, lejimi i organizatave Joqeveritare të interesuara për të ngritur procedime penale civile, sigurimi i kompensimit për viktimat e gjuhës së urrejtjes dhe ofrimi i mundësisë me urdhëresë gjyqësore për t'u dhënë të drejtën viktimave për përgjigjes ose urdhër tërheqje.

informacion mbi dispozitat ligjore të zbatueshme për gjuhën e urrejtjes.

Gjithashtu, qeveritë duhet të sigurojnë që brenda kornizave të tyre ligjore, *ndërhyrja në lirinë e shprehjes të kufizohet ngushtë dhe të zbatohet në mënyrë të ligjshme dhe jo arbitrare bazuar në kritere objektive*. Më pas, në përputhje me kërkesën themelore të shtetit të së drejtës, *çdo kufizim ose ndërhyrje në lirinë e shprehjes duhet t'i nënshtrohet shqyrtimit të pavarur gjyqësor*. Kjo kërkesë është veçanërisht e rëndësishme në rastet kur liria e shprehjes duhet të pajtohet me respektimin e dinjitetit njerëzor dhe mbrojtjen e reputacionit ose të drejtave të të tjerëve.

Ligji dhe praktika kombëtare duhet t'u mundësojë gjykatave të marrin parasysh se disa raste të gjuhës së urrejtjes mund të jenë aq fyese për individët ose grupet sa që ata nuk gëzojnë nivelin e mbrojtjes parashikuar nga neni 10 i Konventës Evropiane për të drejtat e njeriut për forma të tjera të shprehjes. Ky është rasti kur gjuha e urrejtjes synon të shkatërrojë të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Konventë ose t'i kufizojë ato në shkallë më të madhe sesa parashikohet në të.

Parimi 5 i Rekomandimit kërkon që ligjet dhe praktikat kombëtare *t'u mundësojnë organeve kompetente të prokurorisë t'u kushtojnë vëmendje të veçantë, për aq sa e lejon liria e tyre e vendimit, rasteve që përfshijnë gjuhën e urrejtjes*. Në këtë aspekt, këto qeveritar duhet, në veçanti, t'i kushtojnë vëmendje të drejtës së lirisë së shprehjes së të dyshuarit për faktin se mbulimi i sanksioneve penale zakonisht paraqet ndërhyrje serioze në këtë liri. *Gjykatat kompetente duhet, kur shqiptojnë sanksione penale ndaj personave të dënuar për vepra të gjuhës së urrejtjes, duhet të sigurojnë respektim të rreptë të parimit të proporcionalitetit*.

Ligji kombëtar dhe praktika në fushën e gjuhës së urrejtjes duhet të marrë masat e duhura në lidhje me rolin e medias në përcjelljen e informacionit dhe *ideve që ekspozojnë, analizojnë dhe shpjegojnë raste konkrete të gjuhës së urrejtjes dhe fenomenin përkatës nga një këndvështrim i përgjithshëm, si dhe të drejtën që publiku të marrë informacione dhe ide të tilla*.

Një nga dallimet më të rëndësishme që duhet të shprehet qartë në ligjin dhe praktikën kombëtare është për të *bërë një dallim të qartë midis përgjegjësisë së autorit të shprehjeve të gjuhës së urrejtjes, nga njëra anë, dhe çdo përgjegjësie të medias dhe profesionistëve të medias të cilët kontribuojnë në përhapjen e gjuhës së urrejtjes*, si pjesë e misionit të tyre për të përcjellë informacione dhe ide për çështje me interes publik, nga ana tjetër.

Parimi i rëndësishëm i theksuar nga Rekomandimi është se ligjet dhe praktikat kombëtare duhet të marrin parasysh se *raportimi për racizmin*,

*kxenofobinë, antisemitizmin ose forma të tjera të intolerancës mbrohet plotësisht nga neni 10, paragrafi 1, i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe mund të pengohet vetëm sipas kushteve të përcaktuara në paragrafin 2 të kësaj dispozite⁵. Për më tepër, **standardet e aplikuara nga autoritetet kombëtare në vlerësimin e domosdoshmërisë së kufizimit të lirisë së shprehjes duhet të jenë në përputhje me parimet e nenit 10, siç përcaktohet në praktikën gjyqësore të organeve të Konventës, duke marrë parasysh, ndër të tjera, mënyrën, përmbajtjen, kontekstin dhe qëllimin e njoftimit.** Dhe së fundi, respektimi i lirive gazetareske, nënkupton gjithashtu se nuk janë gjykatat apo autoritetet publike ato që duhet të imponojnë pikëpamjet e tyre mbi mediat për llojet e teknikave të raportimit të zbatuara nga gazetarët.*

Rekomandimi nr. R (97) 21 mbi median dhe promovimin e kulturës së tolerancës⁶

Ky Rekomandim kërkon nga qeveritë e shteteve-anëtare të informojnë qëllimet e grupeve të mëposhtme për përmbajtjen e Rekomandimit dhe Shtojcë ndaj tij, në mënyrë që t'i zbatojnë ato, si dhe të shqyrtojnë nga aspekti pozitiv çdo kërkesë për mbështetje të iniciativave që rrjedhin nga ky dokument. Grupet e synuara janë si në vijim:

- shtypi, radiot dhe televizioni, si dhe sektorët e rinj të komunikimit dhe reklamimit;
- organet e përfaqësimit të profesionistëve të medias në këta sektorë;
- organet rregullatore dhe vetërregullatore në këta sektorë;
- shkollat e gazetarisë dhe institutet e trajnimit për media.

Deklarata për lirinë e debatit politik në media⁷

⁵Kur parashihet me ligj, kur qëllimi është legjitim dhe kur është i nevojshëm në një shoqëri demokratike.

⁶Rekomandimi nr. R (97) 21 mbi median dhe promovimin e kulturës së tolerancës, miratuar nga Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës më 30.10.1997, e disponueshme në: https://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/07/SoE_Kultura_na_tolerancija.pdf (qasur më 22.09.2014)

⁷Deklarata për lirinë e debatit politik në media miratuar nga Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës më 12.02.2004, e disponueshme në: https://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/05/Dec2004PoliticalDebate_mk_-_1.pdf (qasur më 22.09.2014)

Kjo Deklaratë i kushton vëmendje të veçantë parimeve të mëposhtme në lidhje me shpërndarjen e informacionit dhe opinioneve në media për figurat politike dhe zyrtarët publikë:

I. Liria e shprehjes dhe informimit përmes mediave

Demokracia pluraliste dhe liria e debatit politik kërkojnë që publiku të jetë i informuar për çështje me interes publik, që përfshin të drejtën e medias për të shpërndarë informacion negativ dhe mendime kritike në lidhje me figurat politike dhe zyrtarët publikë, si dhe të drejtën e publikut për të marrë informacione të tilla.

II. Liria për të kritikuar institucionet shtetërore apo publike

Shteti, qeveria ose çdo institucion tjetër nga sfera ekzekutive, legjislative ose gjyqësori mund të jenë subjekt i kritikave në media. Për shkak të pozitës së tyre dominuese, këto institucione si të tilla nuk duhet të mbrohen me ligj penal në lidhje me deklaratat shpifëse apo fyese. Megjithatë, atje ku këto institucione gëzojnë mbrojtje të tillë, kjo mbrojtje duhet të zbatohet në mënyrë kufizuese dhe në të gjitha rrethanat duhet të shmangët përdorimi i saj për të kufizuar të drejtën e kritikës. Individët që përfaqësojnë këto institucione mbeten të mbrojtur si individë.

III. Debatit publik dhe mbikëqyrja e figurave politike

Figura politike kanë vendosur të kërkojnë besimin e publikut dhe kanë pranuar t'i nënshtrohen debatit politik publik, dhe me këtë t'i nënshtrohen mbikëqyrjes së ngushtë nga publiku dhe, potencialisht ndaj kritikave të mëdha dhe të forta publike përmes mediave në lidhje me mënyrën se si ata kryejnë funksionet e tyre.

IV. Mbikëqyrja nga ana e publikut në lidhje me zyrtarët publikë

Zyrtarët publikë duhet të pranojnë se do t'i nënshtrohen mbikëqyrjes dhe kritikës së publikut, veçanërisht nëpërmjet medias, në lidhje me mënyrën se si ata kryejnë funksionet e tyre, për sa kohë kjo është e nevojshme për të ofruar transparencë dhe llogaridhënien e funksioneve të tyre.

V. Liri për satirën

Zhanri humoristik dhe satirik, në përputhje me mbrojtjen e nenit 10 të Konventës, lejon një shkallë më të gjerë ekzagjerimi dhe madje provokimi, për sa kohë që publiku nuk mashtrohet për sa i përket fakteve.

VI. Reputacioni i figurave politike dhe zyrtarëve publikë

Figurat politike nuk duhet të gëzojnë mbrojtje më të madhe të reputacionit të tyre dhe të drejtave të tjera në krahasim me individët e tjerë, prandaj nuk duhet të shqiptohen sanksione më të rrepta sipas ligjit vendas kundër mediave kur ata i

kritikojnë figurat politike. Ky parim, po ashtu, vlen edhe për nëpunësit publikë - koncesionet lejohen vetëm kur ato janë rreptësisht të nevojshme për t'u mundësuar nëpunësve publikë që të kryejnë funksionet e tyre në mënyrën e duhur.

VII. Privatësia e figurave politike dhe zyrtarëve publikë

Jeta private dhe familjare e figurave politike dhe zyrtarëve publikë duhet të mbrohet në lidhje me raportimin në media sipas nenit 8 të Konventës. Megjithatë, informacioni në lidhje me jetën e tyre private mund të shpërndahet kur bëhet fjalë për shqetësim të drejtpërdrejtë publik për mënyrën në të cilën ata kanë kryer ose po kryejnë funksionet e tyre, duke marrë parasysh nevojën për të shmangur dëmtimin e panevojshëm ndaj palëve të treta. Kur figurat politike dhe zyrtarët publikë tërheqin vëmendjen e publikut për pjesë të jetës së tyre private, media ka të drejtë pjesë të tilla t'i ekspozojë në mbikëqyrje.

VIII. Masat korigjuese në lidhje me shkeljet nga ana e mediave

Figurat politike dhe zyrtarët publikë duhet të kenë qasje vetëm në ato mjete juridike kundër medias që kanë dhe individët privatë në rast të shkeljes së të drejtave të tyre nga ana e mediave. Ndëshkimet për shpifje ose fyerje duhet të jenë në përpjesëtim të arsyeshëm me shkeljen e të drejtave ose reputacionit të të tjerëve, duke marrë parasysh të gjitha mjetet juridike të mundshme efektive dhe të përshtatshme të ofruara nga media dhe të pranuar nga personat e interesuar. Shpifja ose fyerja nga media nuk duhet të rezultojë me dënim me burg, përveç rasti kur duke pasur parasysh seriozitetin e shkeljes së të drejtave ose reputacionit të të tjerëve, një dënim i tillë nuk është rreptësisht i nevojshëm dhe proporcional, në veçanti kur ka shkelje të rëndë të të tjerëve përmes deklaratave për shpifje ose fyerje në media, siç është gjuha e urrejtjes.

Rekomandimi CM/Rec(2011)7 mbi pamjen e re ndaj mediave⁸

Ky rekomandim ofron treguesin e mëposhtëm për gjuhën e urrejtjes:

“Media duhet të përmbahet nga transmetimi i gjuhës së urrejtjes dhe përmbajtjeve të tjera që nxisin dhunë apo diskriminim për çfarëdo arsye”. Nevojitet vëmendje e veçantë në lidhje me subjektet që punojnë me

⁸Rekomandimi CM/Rec(2011)7 i Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare mbi një pikëpamje të re të media, miratuar më 21.09.2011, në dispozicion në: https://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/11/New_Notion_of_Media_Mkd.pdf (qasur më 22.09.2014).

hapësira kolektive të përbashkëta në internet, që janë krijuar për të lehtësuar komunikimin masiv interaktiv (ose komunikimin masiv nga aspekti i përgjithshëm). Ata duhet të tregojnë kujdes gjatë përdorimit dhe reagimit editorial të shprehjeve të motivuara nga paragjykime raciste, ksenofobike, antisemitike, mizogjeniste, seksiste ose paragjykime të tjera. Pjesëmarrësve në ekosistemin e ri të medias mund t'u kërkohet (me ligj) të raportojnë tek autoritetet përkatëse çdo kërcënim kriminal të dhunës bazuar në racë, etni, fe, gjini ose arsye të tjera për të cilat ata kanë dijeni."

Nga ana tjetër, media mund të sigurojë një imazh të balancuar (ose pozitiv) të grupeve të ndryshme që përbëjnë shoqërinë dhe të kontribuojnë ndaj kulturës së tolerancës dhe dialogut. Përveç rasteve të përcaktuara me ligj, me respektimin e dispozitave nga Konventa Evropiane për të drejtat e njeriut, asnjë grup në shoqëri nuk duhet të diskriminohet në lidhje me zbatimin e së drejtës për shoqërim, e cila në ekosistemin e ri mediatik përfshin shoqërimin online.

Protokolli shtesë i Konventës për krimin kibernetik⁹

Protokolli Shtesë i Konventës përmban një përkufizim të rëndësishëm të "materialit racist dhe ksenofobik" i cili thotë:

"Për qëllimet e këtij Protokoll, "material racist dhe ksenofobik" nënkupton çdo material të shkruar, çdo imazh ose çdo paraqitje tjetër të ideve ose teorive që mbron, promovon ose nxit urrejtje, diskriminim ose dhunë kundër çdo individ ose grupi individësh, në bazë të raës, ngjyrës, prejardhjes ose origjinës kombëtare ose etnike, si dhe feja nëse përdoret si justifikim për cilindo nga këta faktorë."

⁹Protokolli Shtesë i Konventës mbi krimin kibernetik në lidhje me kualifikimin si vepër penale të akteve të natyrës raciste dhe ksenofobike të kryera nëpërmjet sistemeve kompjuterike, ETS Nr. 189, të disponueshme në:

<http://www.conventions.coe.int/treaty/EN/treaties/html/189.htm> (qasur më 22.09.2014)

4. Korniza rregullatore maqedonase për mediat dhe gjuhën e urrejtjes

Është e rëndësishme të theksohet se korniza rregullatore maqedonase ndjek udhëzimet e Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut për rregullimin e gjuhës së urrejtjes përmes ligjit administrativ, civil dhe penal.

4.1 Ligji për Shërbimet Mediatike Audio dhe Audiovizuale¹⁰

Neni 4 i Ligjit për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale (në tekstin e mëtejshëm "Ligji") përcakton se "organi kompetent për çështjet që i nënshtrohen këtij ligji është Agjencia për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale" (në tekstin e mëtejshëm ASHMA).

Neni 48 i Ligjit, i cili në dhjetor 2018 dhe në korrik 2013 ishte plotësuar ndjeshëm në lidhje me çështjen e gjuhës së urrejtjes, në paragrafët (1) dhe (2) përcakton ndalesa të veçanta për gjuhën e urrejtjes, kështu që shërbimet mediatike audio dhe audiovizuale nuk duhet të përmbajnë programe ose video ose komunikime komerciale audio dhe audiovizuale që do të:

1. kërcënojnë sigurinë kombëtare,
2. inkurajojnë përmbysjen me dhunë të rendit kushtetues të Republikës së Maqedonisë së Veriut,
3. thirrje për agresion ushtarak ose konflikt të armatosur,
4. përfshijn përmbajtje, shpërndarja e të cilave paraqet aktivitet të paligjshëm, duke përfshirë nxitjen publike për të kryer akte terroriste, akte që lidhen me pornografinë për fëmijë dhe akte që lidhen me racizmin dhe ksenofobinë,
5. nxisin ose përhapin diskriminim, intolerancë, dhunë ose urrejtje në bazë të racës, ngjyrës së lëkurës, origjinës, përkatësi kombëtare ose etnike, seksit, gjinisë, orientimit seksual, identitetit gjinor, përkatësi në grup të marginalizuar, gjuhës, shtetësisë, origjinës sociale, besimit fetar ose religjioz, besimit politik, besimi tjetër, paaftësia, moshë,

¹⁰ Ligji për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale, i disponueshëm në:

[https://avmu.mk/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD - %D0%B7%D0%B0%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BE - %D0%B8 -](https://avmu.mk/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD-%D0%B7%D0%B0%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BE-%D0%B8-)

%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D1%83%D0%B5%D0%B
B%D0%BD%D0%B8 - %D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%83%D0%BC/

statusi familjar ose martesor, statusi i pronësisë, gjendja shëndetësore, statusi personal dhe social, ose ndonjë bazë tjetër.

Neni 48 paragrafi (3) përcakton se:

Ndalimet e veçanta të përcaktuara në paragrafët (1) dhe (2) të nenit 48 janë në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Me këtë dispozitë, Agjencia autorizohet të përdor praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në çdo vendim të marrë dhe në përputhje me këtë Udhëzues.

(Mos)respektimi i nenit 48 përshkruhet si një nga bazat mbi të cilat Agjencia mund të marrë masat e duhura për të kufizuar përkohësisht lirinë për pranim ose ritransmetim të shërbimeve mediatike audio dhe audiovizuale nga vendet e tjera (në përputhje me kushtet dhe procedurën e cekur në nenin 45 të Ligjit).

Në rast kur ofruesi i shërbimeve mediatike audiovizuale nën juridiksionin e shteti anëtar të Bashkimit Evropian shkel dispozitat e përcaktuara me ligjin maqedonas, të cilat janë më strikte dhe më të detajuara se ato të përcaktuara në shtetin përkatës të BE-së, Agjencia ka të drejtë të kërkojë nga ofruesi i shërbimit të respektojë dispozitat e parashikuara në nenin 48 (ndër të tjera).

Ndalimet e veçanta të përcaktuara me nenin 48 gjithashtu, duhet të respektohen dhe nga ofruesit e shërbimeve të platformës së ndarjes së videove nën juridiksionin maqedonas, siç përshkruhet nga nenet 144-v paragrafi (1) nënparagrafët 2 dhe 3 dhe 144g paragrafët (2), (4) dhe (5).

Konkretisht, sipas nenit 144-v, ofruesit e shërbimeve të platformës të ndarjes së videove "janë të detyruar të marrin masat e duhura të mbrojtjes...":

"...- publiku nga programet, videot e krijuara nga përdoruesit dhe komunikimet komerciale audiovizuale që përhapin, justifikojnë, nxisin dhe/ose krijojnë rrezik të qartë dhe të menjëhershëm të nxitjes së urrejtjes, dhunës ose diskriminimit ndaj individëve ose grupeve në bazë të racës, ngjyrës së lëkurës, origjinës, përkatësisë kombëtare ose etnike, seksit, gjinisë, orientimit seksual, identitetit gjinor, përkatësi në grup të marginalizuar, gjuhës, shtetësisë, origjinës sociale, besimit fetar ose religjioz, besimit politik, besimi tjetër, paaftësia, mosha, statusi familjar ose martesor, statusi i pronësisë, gjendjen shëndetësore, statusi personale dhe statusi shoqëror ose çdo bazë tjetër dhe

- publiku nga programet, videot e krijuara nga përdoruesit dhe komunikimet komerciale audiovizuale, përhapja e të cilave përbën një aktivitet që është vepër penale

sipas Kodit Penal, duke përfshirë nxitjen publike për të kryer akte terroriste, akte që lidhen me pornografinë e fëmijëve dhe vepra penale që kanë të bëjnë me racizmin dhe ksenofobinë ", në përputhje me nenin 48 të këtij ligji".

Neni 144-g përcakton se:

“(2) Nëse ofruesi i shërbimit të platformës së ndarjes së videove është i vetëdijshëm për ekzistencën e përmbajtjeve të neni 144-v i këtij ligji, është i detyruar që menjëherë të heqë programin, videon e krijuar nga përdoruesi ose komunikimin komercial audiovizual nga platforma e ndarjes së videove ose për të bllokuar qasjen në to...

(4) Ofruesit e shërbimeve të platformës së ndarjes së videove në kushtet e përdorimit të shërbimeve të tyre përcaktojnë masat e duhura për parandalimin e përhapjes së përmbajtjeve nga neni 48 i këtij ligji, në përputhje me ndalesat nga neni 144-v të këtij ligji.

(5) Masat e përmendura në paragrafët ... (2) ... dhe (4) duhet të përfshijnë:

...

- vendosja dhe administrimi i sistemeve, të lehta për përdoruesit që u mundësojnë përdoruesve të platformave të ndarjes së videove të vlerësojnë përmbajtjet e përmendura në nenin 144-v të këtij ligji;...

- vendosja dhe funksionimin e mekanizmave, transparentë dhe të lehtë për t'u përdorur, që ju mundëson përdoruesve të platformave së ndarjes së videove që t'i shënojnë ose raportojnë te ofruesi përkatës i shërbimit të platformës së ndarjes së videove përmbajtjet e ofruar në platformën e tij, të përmendura në nenin 144-v të këtij ligji;

- vendosja dhe administrimi i sistemeve nëpërmjet të cilave ofruesit e shërbimeve të platformës së ndarjes së videove mund të informojnë përdoruesit e platformave së ndarjes së videove se çfarë veprimesh janë ndërmarrë në lidhje me paraqitjen dhe shënimin e përmendur në nënparagrafin 4 të këtij paragrafi;

- vendosja dhe administrimi i procedurave transparente, të lehta dhe efektive për përpunim dhe zgjidhjen e ankesave të përdoruesve të paraqitura te ofruesi i shërbimit të platformës së ndarjes së videos në lidhje me zbatimin e masave të përmendura në nënparagrafët 4 dhe 5 të këtij paragrafi dhe;

- “sigurimi i masave dhe mjeteve efektive për edukimin mediatik dhe ndërgjegjësimi i përdoruesve për ato masa dhe mjete ndërmjet përdoruesve”.

Ligji ofron kompetenca të qartë për Agjencinë për sanksionimin e gjuhës së urrejtjes. Kompetenca është përcaktuar në nenin 6 (Kompetenca), ku paragrafi (1), nënparagrafi 4 përcakton se organi rregullator

"ndërmerr masa në përputhje me këtë ligj në rastet kur ka shkelje të dispozitave të këtij Ligji ose të rregulloreve të miratuara në bazë të tij dhe kushteve dhe detyrimeve të lejeve."

Sipas nenit 23, nëse Agjencia konstaton shkelje të dispozitave të këtij ligji, si dhe akteve nënligjore të miratuara, si dhe kushteve dhe detyrimeve të përcaktuara në lejet dhe aktet e tjera të Agjencisë, Këshilli i Agjencisë, kundër botuesi të medias, ofruesi të shërbimit mediatik audio dhe audiovizual sipas kërkesës, ofruesi të shërbimit të platformës së ndarjes së videos ose kundër operatorit të rrjetit të komunikimit elektronik që ritransmeton shërbim programor, të marrë masat e mëposhtme:

- të miratojë aktvendim për shqiptimin e masës paralajmërim publik;
- të paraqesë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje në rastet kur edhe përkundër paralajmërimit publik, e njëjta shkelje përsëritet gjatë vitit;
- të miratojë vendim për heqjen e lejes, ose
- të miratojë vendim për zbatimin e procedurës për fshirjen nga regjistri përkatës në përputhje me ligjin.

Para miratimit të vendimit për shqiptimin e masës paralajmërim publik, Këshilli duhet të kërkojë deklaratë me shkrim nga botuesi i medias lidhur me shkeljen e kryer. Para miratimit të vendimit për heqjen e lejes ose zbatimin e procedurës për fshirje nga regjistri përkatës, Këshilli është i detyruar të mbajë seancë publike gjatë së cilës përfaqësuesi i medias do të japë shpjegime dhe argumente për aktivitetet dhe arsyet që kanë çuar deri në procedurat për të cilat përballet me masa të tilla.

Së fundi, Ligji parashikon dënime, të cilat do të shqiptohen nga Gjykata nëse shkelen nenet 48, 144-v dhe 144-g.

Neni 147 parasheh gjobë prej 1.000 euro deri në 5.000 euro në kundërvlerë në denarë për personin juridik dhe 500 euro për personin përgjegjës për programin, si dhe 250 euro për personin fizik ose tregtar i vetëm për shkelje të nenit 48¹⁰.

Neni 148 parasheh gjobë prej 2.500 euro deri në 3.000 euro në kundërvlerë në denarë për personin juridik dhe 250 euro për personin përgjegjës për programin, për personin përgjegjës në subjektin juridik, personin fizik ose për tregtar i vetëm për shkelje të neneve. 144-v dhe 144-g të Ligjit.

4.2 Ligji për Media¹¹

¹⁰Ky dënim është paraparë me Ligjin për plotësimin e Ligjit për shërbime mediatike audio dhe audiovizuale ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë", nr. 247/18).

¹¹Ligji për media, i disponueshëm në: <https://avmu.mk/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B7%D0%B0-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%83%D0%BC%D0%B8/>

Pjesa e dytë e legjislacionit që rregullon sferën e medias është Ligji për Media (miratuar në vitin 2013 dhe i ndryshuar në 2014 dhe 2024).

Ai i referohet medias në përgjithësi, jo vetëm shërbimeve mediatike audiovizuale dhe garanton (neni 3) lirinë e shprehjes dhe lirinë e medias, kjo e fundit përfshin në veçanti: "lirinë e shprehjes së mendimit, pavarësinë e medias, lirinë e përzgjedhjes, hulumtimit, publikimit, përzgjedhjen dhe transmetimin e informacionit me qëllim informimin e publikut, pluralizmin dhe diversitetin e medias, lirinë e rrjedhës së informacionit dhe media e hapur për mendime të ndryshme, besueshmëria në përmbajtje të ndryshme, qasje në informacion me karakter publik, respektimin e individualitetit njerëzor, privatësisë dhe dinjitetit njerëzor, lirinë e krijimit të personave juridikë për kryerjen e veprimtarsë për informim publik, botimin dhe shpërndarja e medias së shkruar dhe mediave të tjera nga vendi dhe jashtë vendit, prodhimin dhe transmetimin e programeve audio/audiovizuale, pavarësia e redaktorit, gazetarit ose krijuesit të përmbajtjes ose bashkëpunëtorët e programit dhe persona të tjerë, dhe në përputhje me rregullat e profesionit.."

Ai parashikon gjithashtu ndalime të veçanta (neni 4) në lidhje me ndalimin e publikimit dhe transmetimit të përmbajtjes mediatike që kërcënon sigurinë kombëtare, nxit përmbysjen me dhunë të rendit kushtetues, thirrje për agresion ushtarak ose konflikt të armatosur, "nxit ose përhap diskriminim, intolerancë ose urrejtje në bazë të racës, gjinisë, religjionit ose kombësisë". Ashtu si Ligji për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale, dhe Ligji për Media përcakton se këto ndalime duhet të jenë në përputhje me praktikën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Kur u miratua ky Ligj, ai u përafrua me Ligjin për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale dhe Direktivën për Shërbime Mediatike Audiovizuale të vitit 2010. Sigurisht që këto dy dokumente kanë evoluar me kalimin e kohës, ndaj kjo duhet të ndodhë edhe me nenin 4 të Ligjit për Media.

5. Qasja e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut lidhur me gjuhën e urrejtjes

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut u krijua në Strasburg në vitin 1959 nga shtetet anëtare të Këshillit të Evropës me qëllim të trajtimit të shkeljeve të supozuara të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Ai miraton vendime bazuar në veçanti në

nenin 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut¹² dhe testit trepalësh nëse kufizimi i lirisë së shprehjes është parashikuar me Ligj, nëse ndjek një qëllim legjitim dhe është i nevojshëm në një shoqëri demokratike.

Gjykatës mund t'i drejtohet çdo person privat apo organizatë që mendon se të drejtat e tyre njerëzore janë shkelur nga shteti. Megjithatë, paraprakisht duhet të shteren të gjitha mjetet juridike kombëtare, kërkesa duhet të dorëzohet në afat prej gjashtë muajsh pas marrjes së vendimit përfundimtar, ndërsa shkelja duhet të jetë kryer nga autoritetet publike¹⁴.

Edhe pse rruga për në Gjykatë ndonjëherë është shumë e gjatë dhe mund të kalojnë disa vite nga momenti i shkeljes së të Drejtave të Njeriut deri në paraqitjen e kërkesës në Gjykatë, prapëseprapë ia vlen të aplikohet. Vendimi i Gjykatës është i detyrueshëm për shtetin në fjalë, dhe kushdo që e fiton çështjen ka të drejtën e kompensimit të harxhimeve dhe shpenzimeve. Komiteti i Ministrave është përgjegjës për verifikimin nëse shteti ka marrë masat e duhura korrigjuese për të përmbushur detyrimet që rrjedhin nga aktgjykimi. Shumë shpesh, efektet anësore të vendimit të Gjykatës janë modifikimi i legjislacionit kombëtar, zhvillimi i sistemit ligjor dhe ndryshimi i politikës së prokuroris.

Gjykata ka një detyrë veçanërisht të vështirë sa herë që shqyrton nëse ka pasur "gjuhë të urrejtjes" në një rast të caktuar. Ai përdor dy qasje të mundësura nga Konventa. Qasja e parë bazohet në nenin 17, i cili përcakton ndalimin e abuzimit me të drejtat:

Asnjë dispozitë në Konventë nuk do të interpretohet sikur nënkupton të drejtën e një shteti, grupi ose personi për t'u përfshirë në ndonjë aktivitet ose për të kryer ndonjë veprim që synon shkatërrimin e ndonjë prej të drejtave dhe lirive

¹² " Gjithkush ka të drejtën e lirisë së shprehjes. Kjo e drejtë përfshin lirinë e mendimit personal dhe për të marrë e për të dhënë informacione dhe ide pa ndërhyrje nga autoriteti publik dhe pavarësisht nga kufijtë shtetëror. Ky nen nuk i pengon Shtetet që të japin leje për punë për ndërmarrjet e transmetimit, transmetime televizive dhe kinematë.

Realizimi i këtyre lirive, duke qenë se mbart me vete përgjegjësi, mund t'i nënshtrohet formaliteteve, kushteve, kufizimeve ose gjobave të përcaktuara me ligj dhe që janë të nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë kombëtare, integritetit territorial ose sigurisë publike, për parandalimin e shqetësimeve ose veprave penale, për shëndetin ose moralin, reputacionin ose të drejtat e të tjerëve, për mbrojtjen kundër zbulimit të informacionit konfidencial, ose për të ruajtur autoritetin dhe paanshmërinë e gjyqësorit. " ¹⁴ Si të bëni një raport të duhur? Shikoni:

<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants> (qasur më 25.09.2014)

të përcaktuara në Konventë ose kufizimi i tyre në një shtrirje më të madhe se ajo e parashikuar në Konventë."

Si pasojë, komentet që paraqesin gjuhë të urrejtjes dhe mohojnë vlerat themelore të Konventës – në veçanti tolerancën, paqen sociale dhe mosdiskriminimin – përjashtohen nga mbrojtja e Konventës. Në raste të tilla kërkesa e paraqitur refuzohet si e papranueshme.

Qasja e dytë ka të bëjë me nenin 10 paragrafi (2):

"Realizimi i këtyre lirive (liria e shprehjes), duke qenë se mbart me vete përgjegjësi, mund t'u nënshtrohet formaliteteve, kushteve, kufizimeve ose gjobave të parashikuara me ligj dhe që janë të nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë kombëtare, integriteti territorial ose rendit publik, për mbrojtjen nga trazira ose vepra penale, për shëndetin ose moralin, reputacionin ose të drejtat e të tjerëve, për mbrojtjen nga zbulimi i informacionit konfidencial ose për ruajtjen e autoritetit dhe paanshmërisë të gjyqësorit."

Kjo qasje zbatohet kur fjalimi, megjithëse është gjuhë urrejtjeje, nuk synon të shkatërrojë vlerat themelore të Konventës. Gjykata vlerëson me një test trepalësh nëse ndërhyrja nga një autoritet i caktuar kombëtar parashihet me ligj, nëse ka një qëllim legjitim sipas kuptimit të nenit 10 paragrafi (2) dhe në fund, nëse ndërhyrja ishte e nevojshme dhe proporcionale në një shoqëri demokratike¹³.

Gjithashtu, mund të ndodhë realizimi i së drejtës së lirisë së shprehjes të ndërthuret me të drejta të tjera të mbrojtura nga Konventa. Në raste të tilla, Gjykata shqyrton nëse organi kombëtar ka gjetur ekuilibër të përshtatshëm midis dy të drejtave, duke ruajtur thelbin e të dy të drejtave. Të drejta të tilla kontradiktore mund të jenë e drejta për respektimin e jetës private dhe jetës familjare të parashikuar në nenin 8 dhe ndalimi i diskriminimit të parashikuar në nenin 14¹⁶.

Gjatë vlerësimit të gjuhës së urrejtjes, Gjykata vlerëson disa aspekte të ndryshme. Një faktor i vetëm nuk është vendimtar në një rast të veçantë, por ndërveprimi ndërmjet faktorëve të ndryshëm. Në Memorandumin shpjegues në përbërje të Rekomandimit CM/Rec (2022)16 për lufën kundër gjuhës së urrejtjes përmend faktorët e mëposhtëm (neni 32):¹⁴

¹³Për më shumë detaje shih: GJEDNJ, Udhëzues për nenin 10 të Konventës – Liria e Shprehjes, përditësuar më 31.08.2022, §§ 61 - 107, i disponueshëm në: <https://rm.coe.int/guide-on-article-10-liria-e-shprehjes-eng/native/1680ad61d6> (qasur më 21.03.2024). ¹⁶Po aty, §§ 108 – 112.

¹⁴I disponueshëm në : https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680a6891e (qasur më 21.03.2024)

- përmbajtja e fjalimit (Leroj kundër Francës, nr. 36109/03, 02.10.2008, §§ 38)
- konteksti politik dhe social në periudhën kur ndodhi gjuha e urrejtjes (Leroj kundër Francës, cituar më lart, në § 38); Delfi AS kundër Estonisë, nr. 64569/09, 16.06.2015, §§142 – 146; Perinçek kundër Zvicrës, nr. 27510/08, 15.10.2015, § 205);
- synimi i folësit (Jersild kundër Danimarkës, nr. 15890/89, 23.09.1994, §§ 31 – 37);
- roli dhe statusi i folësit në shoqëri (Ferret kundër Belgjikës, nr. 15615/07, 16.06.2009, nga §§ 63 e në vazhdim);
- mënyra e shpërndarjes së saj (Sava Terentjev kundër Rusisë, nr. 10692/09, 28.08.2018, § 79; Delfi AS kundër Estonisë, cituar më lart, § 110; Stomakin kundër Rusisë, nr. 52273/07, 09.05. 2018, § 131 dhe Jersild kundër Danimarkës, cituar më lart, §§ 32-33);
- mënyra se si janë bërë deklaratat dhe karakteri i tyre – i drejtpërdrejtë ose i tërthortë – që çon në pasoja të dëmshme, duke përfshirë pashmangshmërinë (Perinçek kundër Zvicrës, cituar më lart, § 205; Sava Terentjev kundër Rusisë, cituar më lart, §§ 32-33) ;
- natyra dhe madhësia e publikut Vejdeland dhe të tjerët kundër Suedisë, nr. 1813/07, 09.02.2012, §§ 51-58; Liliendal kundër Islandës, nr. 29297/18, 11.06.2020, §§ 38-39);
- karakteristikat e grupit të synuar, për shembull, madhësia, shkalla e homogjenitetit, cenueshmëria e veçantë ose historia e stigmatizimit, dhe pozicioni përballë shoqërisë në tërësi (Budinova dhe Çaprazov kundër Bullgarisë, nr. 12567/13 , 16.02.2021, §63)).

Një aspekt që duhet të merret parasysh është ekuilibri ndërmjet kontekstit të shprehjes dhe përmbajtjes së tij. Gjithashtu, Gjykata vlerëson funksionin e parashtuesit të kërkesës dhe rolin e tij/saj në shoqëri, ku është bërë shprehja, në çfarë forme. Disa nga gjyqtarët e Gjykatës haptazi i japin rëndësi më të madhe kontekstit sesa përmbajtjes kur vlerësojnë gjuhën e urrejtjes¹⁵. Megjithatë, në të gjitha rastet GJEDNJ sugjeron se përhapja e gjuhës së urrejtjes duke përdorur mjetet e komunikimit masiv mund të jetë

¹⁵Për më shumë detaje shih: Mario Ojthajmer, Mbrojtja e lirisë së shprehjes: "Sfida në lidhje me gjuhën e urrejtjes në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut", Kardoza zhurnal për të drejtën internacionale dhe komparative, 09.11.2009, faqe 15

problematike¹⁶ sesa gjuha e urrejtjes në poezi, libra, postera, broshura etj.

Kur bëhet fjalë për dallimin midis një politikani dhe një personi privat, Gjykata është e mendimit se “kufijtë e kritikës së pranueshme janë më të gjera kur objektivi është një politikan sesa kur bëhet fjalë për një person privat”¹⁷. Prandaj, politikanët duhet të tregojnë një shkallë më të madhe tolerance për kritikën që marrin nga gazetarët dhe publiku i gjerë.

Qëndrimi i Gjykatës në lidhje me rastet e "gjuhës së urrejtjes" që përfshin ndjenjat fetare është si vijon: *"ata që vendosin të përdorin lirinë për të manifestuar fenë e tyre, pavarësisht nëse këtë e bëjnë si pjesëtarë të shumicës fetare apo pakicës, nuk mund të presin në mënyrë të arsyeshme që të përjashtohen nga çdo kritikë! Ata duhet të tolerojnë dhe pranojnë mohimin nga bindjet e të tjerëve, madje edhe përhapjen nga të tjerët të doktrinave që janë në kundërshtim me besimin e tyre".* Në shumicën e vendimeve, Gjykata vendosi se "nuk ka shkelje të nenit 10" dhe mendon se kufizimi i lirisë së shprehjes nga shteti në fjalë ishte i nevojshëm për të mbrojtur të drejtat e të tjerëve. Në raste të tjera, GJEDNJ ka konstatuar se nuk ka pasur shkelje të lirisë së shprehjes dhe ka pranuar që disa shprehje që mund të kenë qenë "tronditëse" ose "fyese" nuk duhet të kufizohen për sa kohë që nuk janë mjaftueshëm ofenduese, toni fyese nuk i drejtohet drejtpërdrejt besimtarëve të caktuar, shprehja nuk është fyese për besimtarët si në lidhje me simbolet e shenjta, nuk çënon të drejtat e besimitit për të manifestuar ose praktikuar fenë e tyre dhe nuk degradon besimin e tyre dhe konkretisht, nuk kanë nxitur mungesë respekti, urrejtje ose dhunë.

Gjykata vendosi se kufizimet e lirisë së shprehjes janë të pranueshme vetëm "nëse ato i përgjigjen një 'nevoje urgjente sociale'" dhe nëse mjetet e përdorura janë në proporcion me qëllimin e ndjekur legjitim. Megjithatë, ai deklaroi se në këtë drejtim, autoritetet kombëtare gëzojnë një "kompetence diskrecionale" të caktuar, e cila ndryshon nga rasti në rast dhe në çdo rast GJEDNJ do ta mbikëqyrë. Gjithashtu, GJEDNJ ka përcaktuar se neni 10 zbatohet jo vetëm për "informacionet" ose "idetë" që pranohen në mënyrë të favorshme ose nuk konsiderohen fyese ose konsiderohen si indiferente, por edhe për "ata që ofendojnë, tronditin ose shqetësojnë shtetin ose ndonjë tjetër pjesë të popullsisë"¹⁸.

Një tjetër fakt që Gjykata e merr seriozisht në konsideratë është nëse "gjuha e urrejtjes" është thënë gjatë një programi të drejtpërdrejtë (live). Gjykata shqyrton në veçanti nëse autori kishte

shans për të korrigjuar gjuhën që përdori. Prandaj, në rastin e deklaratave verbale të dhëna gjatë një debati të drejtpërdrejtë televiziv, Gjykata thekson se parashtuesi i kërkesës nuk ka pasur mundësinë të "riformulonte, . . . , pastroj ose . . . t'i tërheqë ato para

¹⁶Po aty, faqe 14

¹⁷Manuali i Këshillit të Evropës mbi gjuhën e urrejtjes, Lista e të dhënave, Këshilli i Evropës, nëntor 2008, faqe 4.

¹⁸Po aty, faqe 3.

se të bëhen publike ¹⁹. Ky format debati lejon "shkëmbim mendimesh dhe madje edhe debat në atë mënyrë që mendimet e shprehura të krijojnë një kundërpeshë të ndërsjellë dhe debati të mbajë vëmendjen e shikuesve"²⁰. Gjyqtarët e Gjykatës gjithmonë kanë parasysh se ekziston rreziku që media "të bëhet një mjet për përhapjen e gjuhës së urrejtjes dhe promovimin e dhunës" ²¹.

¹⁹Për më shumë detaje, shih: Mario Ojthajmer, Mbrojtja e lirisë së shprehjes: "Sfida e gjuhës së urrejtjes në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut", Kardoza Revista e së drejtës ndërkombëtare dhe krahasuese, 09.11.2009, faqe 14

²⁰Po aty

²¹Për më shumë detaje, shih: çështjen Surek dhe Ozdemir kundër Turqisë

6. Praktika gjyqësore e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi “gjuhën e urrejtjes”

Kuvendi i Maqedonisë e ratifikoi Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut në vitin 1997, duke pranuar jo vetëm zbatimin e Konventës, por edhe praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Për më tepër, neni 48 i Ligjit për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale, në paragrafin (2), përcakton se “ndalesat e veçanta nga paragrafi (1) të këtij neni do të jenë në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut”. Prandaj, këtu do të prezantohen disa nga rastet që përbëjnë bazën e praktikës së Gjykatës. Gjykata ka shumë raste që mund të jenë të dobishme kur bëhet fjalë për përcaktimin e ekuilibrit midis lirisë së shprehjes dhe abuzimit të saj. Megjithatë, nuk mund të gjitha të përshkruhen këtu dhe nuk mund të ofrohet një listë e plotë e vendimeve gjyqësore. Megjithatë, një listë e të dhënave të nevojshme për të marrë më shumë informacion mbi rastet e sipërpërmendura, si dhe për rastet e tjera, jepet si shtojcë e këtij udhëzuesi. Të dhënat në lidhje me rastet e përshkruara më poshtë janë shënuar me

*

Të gjitha rastet janë të disponueshme në ueb-faqen zyrtare të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe në një numër publikimesh që përmbajnë vendimet më të rëndësishme dhe më me ndikim²⁵.

1. Hendisajd kundër Mbretërisë së Bashkuar (*Handzside v. the United Kingdom*)

Në aktgjykimin për çështjen Hendisajd kundër Mbretërisë së Bashkuar, Gjykata konstatoi se ndalimi i vendosur nga autoritetet britanike në bazë të Ligjit të Publikimeve të Pasjellshme mbi librin e titulluar *Libri i Vogël i Kuq (Little Red School Book)* ishte në përputhje me përjashtimin e përcaktuar në nenin 10, paragrafi (2), në lidhje me mbrojtjen e moralit. Gjykata më tej theksoi rëndësinë e lirisë së shprehjes në një shoqëri demokratike, duke deklaruar:

“Liria e shprehjes përbën një nga themelet kyçe të një shoqërie të tillë, një nga kushtet bazë për përparimin e saj dhe për zhvillimin e çdo njeriu”. Sipas nenit 10, paragrafi (2), ai zbatohet jo vetëm për

“informacione” ose “ide” që pranohen ose konsiderohen në mënyrë të favorshme

²⁵ Të tilla si: GJEDNJ, Lista e të dhënave mbi gjuhën e urrejtjes, nëntor 2023, e disponueshme në: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/fs_hate_speech_eng (qasur më 19.05.2024); për informacion më të detajuar, shih gjithashtu: GJEDNJ, Udhëzues për nenin 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e

jofyese apo indiferente, por edhe për ata që fyejnë, tronditin apo shqetësojnë shtetin apo një pjesë të popullsisë. Të tilla janë kërkesat e pluralizmit, tolerancës dhe mirëkuptimit të gjerë dhe pa to nuk ka shoqëri demokratike”.

Ky është rasti më i cituar deri më sot, dhe në të Gjykata për herë të parë thekson rolin themelor të lirisë së shprehjes në të gjitha shoqëritë demokratike, duke vënë në dukje se liria e shprehjes është “një nga themelet kyçe” të një shoqërie demokratike. Gjithashtu, Gjykata vuri në dukje se kjo liri “përben një nga kushtet themelore për përparimin dhe zhvillimin e çdo qenie njerëzore”. Kjo qasje përfshin një nivel të lartë të mbrojtjes për “informacionet” ose “idetë” që pranohen në mënyrë të favorshme ose konsiderohen jofyese ose indiferente, si dhe për ato që ofendojnë, tronditin ose shqetësojnë shtetin ose pjesë të popullsisë”.

Me aktykimin për Hendisajd kundër Mbretërisë së Bashkuar përfundimisht është vendosur gur-themeli për mbrojtjen e fjalës politike i cili përkufizohet si fjalim “i cili ndjeshëm kontribuon në shkëmbimin e informacionit dhe ideve në një shoqëri demokratike” dhe gëzon mbrojtje të fortë nga Gjykata. Prandaj, Gjykata ka më shumë gjasa të pranojë kufizimet e vendosura për llojet e tjera të folurit sesa kufizimet e fjalimit politik.

2. Jersild kundër Danimarkës (Jersild v. Denmark)

Parashtruesi i kërkesës, një gazetar, bëri një film dokumentar që përmban fragmente nga një intervistë televizive që ai realizoi me tre anëtarë të një grupi të rinjsh që e quanin veten “Xhaketa jeshile” (Greenjackets), të cilët bënë komente fyese dhe nënçmuese për emigrantët dhe grupet etnike në Danimarkë. Parashtruesi u akuzua për ndihmë dhe nxitje në shpërndarjen e komenteve raciste. Ai pretendoi se kishte shkelje të së drejtës së tij të lirisë së shprehjes.

Gjykata bëri dallimin midis anëtarëve të grupit “Greenjackets”, të cilët kishin bërë komente të hapura raciste, dhe z. Jersild, i cili kishte kërkuar të ekspozonte, analizonte dhe shpjegonte këtë grup të veçantë të rinjsh dhe të rishikonte “aspektet e veçanta të çështjes që tashmë ka qenë subjekt i shqetësimit të madh publik”. Filmi dokumentar, në tërësi, nuk kishte për qëllim propagandimin e mendimit racist dhe ideve raciste, por më tepër të informonte publikun për një çështje sociale. Për rrjedhojë, Gjykata arriti në përfundimin se kishte shkelje të nenit 10 (liria e shprehjes).

3. Muslim Gunduz kundër Turqisë (Müslüm Gündüz v. Türkiye)

Në këtë rast, kundër z. Gunduz filloi procedimi penal pas paraqitjes së tij, si udhëheqës i Tarikat Açzmeni - një komunitet që e përshkruan veten si një sekt islamik, në një program televiziv të transmetuar nga kanali HBB. Programi u transmetua drejtpërdrejt më 12 qershor 1995 dhe zgjati rreth katër orë. Më 1 prill 1996, Gjykata e Sigurimit të Shtetit e shpalli fajtor për nxitje të urrejtjes dhe armiqësisë për shkak të dallimeve fetare dhe e dënoi me dy vjet burg dhe gjobë. Gjykata zbuloi se ai i përshkroi institucionet moderne laike si "të pazota", kritikoi parimet laike dhe demokratike dhe haptazi bëri thirrje për futjen e ligjit të Sheriatit. Z. Gunduz paraqiti një kërkesë në GJEDNJ, duke pretenduar se dënimi penal kundër tij shkelte nenin 10 të Konventës.

Gjykata konstatoi se dënimi i ankuesit përbente një ndërhyrje në të drejtën e tij për lirinë e shprehjes. Një ndërhyrje e tillë parashikohej nga Kodi Penal Turk dhe kishte një qëllim legjitim – të parandalonte çrregullimin ose krimin dhe të mbronte moralin dhe të drejtat e të tjerëve.

Lënda "Gjuha e urrejtjes" në fjalë është bërë në një program live dhe i referohej një sektit, ndjekësit e të cilit kishin tërhequr vëmendjen e publikut. Z. Gunduz, idetë e të cilit ishin tashmë të njohura për publikun, u ftua në program për të paraqitur sektin dhe pikëpamjet e tij jokonformiste, duke përfshirë pikëpamjen se vlerat demokratike janë të papajtueshme me konceptin e Islamit. Tema ishte objekt i një debati të gjerë në mediat turke dhe përfaqësonte një problem me interes të përgjithshëm. Disa nga komentet për të cilat gjykatat vendase e kishin dënua kërkuar vërtetuan se ai kishte një qëndrim pa kompromis ndaj institucioneve moderne në Turqi dhe një pakënaqësi të thellë me të. Megjithatë, ato nuk mund të konsiderohen si thirrje për dhunë apo "gjuhë urrejtjeje" të bazuar në intolerancën fetare. Për më tepër, duke pasur parasysh kontekstin në të cilin ato janë dhënë, kur peshohen interesat konkurruese të lirisë së shprehjes dhe mbrojtjes së të drejtave të të tjerëve për të përcaktuar nëse ndërhyrja ishte e nevojshme për qëllimet e nenit 10(2), gjykatat turke duhet t'i jepte më shumë peshë për t'i dhënë efekt faktit që aplikanti ishte i përfshirë në mënyrë aktive në një debat publik të gjallë.

Prandaj, Gjykata konfirmoi pa dyshim se fjalimi në fjalë propagandonte, nxiti ose justifikonte urrejtjen e bazuar në intolerancë dhe nuk gëzonte mbrojtjen e Gjykatës sipas nenit 10. Megjithatë, sipas mendimit të Gjykatës, thjesht mbrojtja e Sheriatit, pa u thirrur në përdorimi i dhunës për ta vendosur atë nuk mund të konsiderohet "gjuhë urrejtjeje". Nga perspektiva e kontekstit,

Gjykata konstatoi se nuk ishte vërtetuar bindshëm se kufizimi ishte i nevojshëm.

Për qëllimet e nenit 10, nuk kishte arsye të mjaftueshme për të justifikuar ndërhyrjen në të drejtën e kërkuar për lirinë e shprehjes. GJEDNJ konstatoi shkelje të nenit 10 të Konventës.

Në përfundim të çështjes: megjithëse ndalimi i gjuhës së urrejtjes parashikohet me ligj, dhe megjithëse Gjykata u pajtua me gjykatën turke se ndalimi i programit ishte në

përputhje me ligjin turk, dhe arriti në përfundimin se gjykatat kombëtare kishin një qëllim legjitim kur ata e ndaluan programin – megjithatë Gjykata konstatoi se vetë ndalimi nuk ishte i nevojshëm në një shoqëri demokratike.

4. Delfi AS kundër Estonisë (Delfi AS v. Estonia)

Në aktgjykimin në çështjen Delfi AS kundër Estonisë, Gjykata vendosi se nuk kishte pasur shkelje të nenit 10 dhe se gjykatat estoneze kishin marrë vendimin e duhur kur kishin sjellë aktgjykim ndaj Delfi AS.

Çështja thelbësore në këtë rast janë detyrimet dhe përgjegjësia e portaleve të lajmeve online, të cilat ofrojnë, në baza komerciale, një platformë për komentet e përdoruesve për përmbajtjet e publikuara më parë. Aplikanti, Delfi AS, i cili ofron një portal lajmesh komerciale, kundërshtoi përgjegjësinë për komentet fyese (p.sh., "Shteti i Estonisë, i drejtuar nga mbeturinat (dhe) i financuar nga mbeturinat, sigurisht që nuk parandalon ose ndëshkon aktet antisociale të kryera nga mbeturinat)." postuar nga lexuesit nën një prej artikujve të tyre në internet për një kompani transporti.

Gjykata ka konkluduar se përcaktimi i përgjegjësisë për Delfi nga gjykatat estoneze përbën një kufizim të justifikuar dhe proporcional të lirisë së shprehjes në portal. Kjo është kryesisht për shkak të natyrës ekstreme të komenteve që u postuan si reagim ndaj një teksti të publikuar nga Delfi në portalin e lajmeve komerciale të menaxhuar në mënyrë profesionale. Për më tepër, hapat e ndërmarrë nga Delfi për të hequr menjëherë komentet fyese pasi ato u postuan u konsideruan të pamjaftueshëm.

Rasti Delfi nuk përfshin forume të tjera në internet ku mund të shpërndahen komente të palëve të treta, të tilla si buletinet online ose rrjetet sociale.

5. Mgjar Tartalomsgaltatok Egiesulete dhe Indeks.hu Zrt kundër Hungarisë (Magyar Tartalomsgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt v. Hungary)

Në aktgjykimin në rastin e Mgjar Tartalomsgaltatok Egiesulete dhe Indeks.hu Zrt kundër Hungarisë, Gjykata konstatoi shkelje të nenit 10, që do të thotë se gjykatat hungareze e kishin vendosur gabim Mgjar Tartalomsgaltatok Egiesulete dhe Indeks.hu anë përgjegjës për përmbajtjen e komenteve të postuara nën përmbajtjen që ata kanë ndarë ose krijuar.

Aplikantët (organ vetërregullues për ofruesit e përmbajtjes së internetit) - Mgjar Tartalomsgaltatok Egiesulete dhe Indeks.hu Zrt) shpërndajnë përmbajtje dhe herë pas here vetë e krijuan, duke u dhënë përdoruesve mundësinë për të komentuar. Në qendër të këtij rasti ishte pyetja nëse paditësit ishin përgjegjës për komentet vulgare të postuara në internet.

Të dy paditësit kundërshtuan vendimin e gjykatave hungareze për t'i mbajtur ata përgjegjës për komente kritike ndaj praktikave të biznesit të faqeve të internetit të pasurive

të paluajtshme. Gjykata konstatoi se portalet e lajmeve ishin pjesërisht përgjegjëse për komentet.

Megjithatë, Gjykata gjeti gabim për shkak të mungesës së një testi të duhur balancues. Gjykatat hungareze nuk arritën të peshonin siç duhet të drejtën e kërkuesve për lirinë e shprehjes kundrejt të drejtës për reputacion të faqeve të internetit të pasurive të paluajtshme. Domethënë, gjykatat automatikisht i kanë shpallur komentet të paligjshme pa e vlerësuar ndikimin e tyre aktual në reputacionin e faqeve të internetit.

Ky rast ndryshon nga gjykimi në çështjen Delphi AS kundër Estonisë. Këtu, megjithëse komentet janë fyese, nuk ka prani të gjuhës së urrejtjes apo dhunës si në rastin e Delphi. Përveç kësaj, Indeh.hu, si një media kryesore, ka një interes ekonomik, ndërsa MTE është një organizatë jofitimprurëse pa përfshirje të njohur ekonomike.

6. Sançez kundër Francës (Sanchez v. France)

Në çështjen Sançez kundër Francës, Gjykata konstatoi se vendimi kundër kërkuesit për dështimin e fshirjes së menjëhershme të komenteve të paligjshme në Facebook nuk cenonte të drejtën e tij për lirinë e shprehjes.

Aplikanti është një politikan lokal i partisë franceze “Mbledhje Nacionale” (“Rassemblement National”). Ai u gjobit nga gjykatat franceze për nxitje të urrejtjes dhe dhunës kundër muslimanëve për dështimin në fshirjen e komenteve islamofobike nga palët e treta në profilin e tij në Facebook. Pasi u bë i vetëdijshëm për ekzistencën e komenteve islamofobike, aplikanti u kërkoi përdoruesve të jenë të vetëdijshëm për përmbajtjen e komenteve të tyre.

Gjykata konstatoi në vendimin e saj se nuk kishte shkelje të nenit 10. Në përputhje me "detyrimet dhe përgjegjësitë" që Neni 10 mund t'i imponojë një folësi në rrethana të caktuara, Gjykata theksoi përgjegjësinë e politikanëve kur ata hapin një forum publik për profilet e tyre të aksesueshme për publikun e gjerë. Përgjegjësia e pronarit të llogarisë është në përputhje me nenin 10 për sa kohë që sigurohet edhe përgjegjësia e palëve të treta që kanë postuar komente me urrejtje. Gjykata theksoi rrezikun e abuzimit nëse pronari i profilit nuk mbahet përgjegjës. Më pas, Gjykata zhvilloi disa faktorë për përcaktimin e fushës së përgjegjësisë së pronarit të profilit. Këta faktorë përfshinin (ndër të tjera): natyrën dhe kontekstin e komenteve; numri i përdoruesve në profil; ndërgjegjësimi për komentet e urrejtjes nga palët e treta; dhe statusin e pronarit të profilit si personazh publik.

Duke kujtuar vendimin e saj në Delfi AS kundër Estonisë, Gjykata u shpreh se "muri" i kërkuesit në Facebook nuk mund të krahasohej me "një portal të madh lajmesh të menaxhuar në mënyrë profesionale, mbi baza komerciale".

7. Smajiq kundër Bosnjës dhe Hercegovinës (Smajić v. Bosnia and Herzegovina)

Gjykata e shpalli të papranueshme padinë e z. Smajiq kundër Bosnje dhe Hercegovinës. Z. Smajić apeloj dënimin e vitit 2010 për postime në internet në një forum publik në internet në një faqe interneti të quajtur Bosnaistorija. Vendimi kishte të bënte me diskutimet rreth veprimeve të mundshme ushtarake kundër serbëve që do të ndërmerrnin boshnjakët në rast lufte dhe shkëputjen e mëvonshme të Republika Srpska.

Z. Smajiq pretendoi se aktgjykimi shkelte të drejtën e tij për lirinë e fjalës, duke pretenduar se ai kishte shprehur një mendim për një çështje publike. Megjithatë, Gjykata pranoi vendimin e gjykatave vendase. Gjykata konfirmoi hetimin e detajuar të çështjes së tij, duke theksuar përdorimin e gjuhës jashtëzakonisht fyese ndaj serbëve, një temë e ndjeshme në peizazhin etnik të Bosnjës pas konfliktit.

8. Nix kundër Gjermanisë (Nix v. Germany)

Në aktgjykimin e saj, Gjykata deklaroi se kërkesa e paraqitur nga z. Nix kundër Gjermanisë ishte e papranueshme.

Z. Nix e ankimoi aktvendimin e kundër tij nga viti 2015 година për ndarjen e një postimi në blog me një foto të liderit gjerman SS Hajnrih Himler me uniformë. Gjykatat gjermane vendosën se zoti Nix kishte shkelur ligjin që ndalonte shfaqjen e simboleve të organizatave jokushtetuese. Z. Nix pretendoi se vendimi shkelte të drejtën e tij për lirinë e shprehjes sepse postimi kishte për qëllim të protestonte kundër diskriminimit ndaj fëmijëve emigrantë.

Gjykata konfirmoi se mbrojtja e parashikuar në nenin 10 vlen edhe për shprehjen e lirisë së fjalës në internet. Megjithatë, Gjykata ka theksuar gjithashtu se kufizimet e lirisë së fjalës mund të justifikohen në rrethana të caktuara, veçanërisht kur ato janë "të nevojshme në një shoqëri demokratike" (neni 10 paragrafi 2). Historia e Gjermanisë me simbolet naziste ishte një faktor domethënës në këtë rast.

Megjithëse objektivi i deklaruar i zotit Nix është marrë parasysh, në vendimin përfundimtar, Gjykata është dakord me vlerësimin e gjykatave gjermane. Përdorimi i imazhit të Himlerit me një svastikë, veçanërisht për të tërhequr më shumë vëmendje, konsiderohet një arsye legjitime për zbatimin e ligjit kundër simboleve të tilla. Gjykata, në këtë rast, arriti në përfundimin se autoritetet gjermane kishin paraqitur një justifikim adekuat për kufizimin e lirisë së fjalës të z. Nix. Gjykatat gjermane vepruan brenda "margjinës së respektit" në marrjen e vendimit.

9. Kaboglu dhe Oran kundër Turqisë (Kaboglu and Oran v. Türkiye)

Në çështjen Kaboglu dhe Oran kundër Turqisë, Gjykata vendosi se Turqia kishte shkelur nenin 8.

Rasti ka të bëjë me dy akademikë të cilët u përballën me kërcënime dhe gjuhë të urrejtjes në artikujt e gazetave pasi parashtruan një raport të qeverisë për të drejtat e

pakicave dhe kulturore. Gjykatat turke hodhën poshtë ankesat e tyre, duke përmendur mbrojtjen e lirisë së shprehjes për tekstet.

Gjykata theksoi seriozitetin e sulmeve. Fyerjet verbale dhe kërcënimet për sulme fizike synonin të mbyllnin heshtin akademikët, duke shkaktuar frikë, ankth dhe cenueshmëri. Gjykata pranoi qëllimin për t'i poshtëruar dhe dekurajuar ata nga shprehja e pikëpamjeve të tyre. Gjykata konstatoi se gjykatat turke nuk kishin arritur të balanconin siç duhet dy të drejtat. Gjykata hetoi nëse liria e shtypit justifikonte dëmin e shkaktuar nga gjuha e urrejtjes dhe dhuna e mundshme. Gjykatat vendase kanë përcaktuar në mënyrë joadekuate ekuilibrin ndërmjet të drejtës për privatësi të akademikëve dhe lirisë së shtypit.

Vendimi thekson nevojën që vendet evropiane të mbrojnë lirinë e shprehjes, por në të njëjtën kohë të sigurojnë që çdo individ të mund të shprehë mendimin e tij pa frikë nga kërcënimet apo dhuna.

10. Tagijev dhe Husejnov kundër Azerbejxhanit (Tagiyev and Huseynov v. Azerbajjan)

Gjykata vendosi në çështjen Tagijev dhe Husejnov kundër Azerbajxhanit se Azerbajxhani kishte shkelur nenin 10. Çështja kishte të bënte me dy aplikantë të cilët u dënuan për nxitje të urrejtjes dhe armiqësisë fetare në bazë të vërejtjeve për Islamin në një artikull të vitit 2006. Ky tekst krahasoi vlerat e Perëndimit dhe Lindjes duke folur në mënyrë nënçmuese për Islamin, gjë që provokoi kritika të forta nga grupet fetare dhe nxitu një udhëheqës fetar të lëshonte një fetva.

Gjykata vlerësoi se në aktgjykim mungonte arsytimi. Gjykata argumentoi se teksti kontribuoi në një debat publik rreth rolit të fesë në shoqëri. Gjykata kritikoi mbështetjen në vetëm një raport kur arriti në përfundimin se vërejtjet ishin të urryera. Raportit i mungonte konteksti dhe nuk arrinte një ekuilibër midis shprehjes së lirë dhe respektit për besimet fetare. Gjykatat vendase nuk e kishin marrë parasysh këtë ushtrim balancimi.

Ky rast nxjerr në pah rëndësinë e mbrojtjes së lirisë së fjalës, edhe kur flitet për fenë. Kritika dhe krahasimi i ideve duhet të lejohen si pjesë e diskursit publik.

11. Kilin kundër Ruisë (Kilin v. Russia)

Në çështjen Kilin kundër Ruisë, Gjykata vendosi se dënimi i kërkuesit për nxitje të dhunës ndaj jo-rusëve nuk përbën shkelje të nenit 10, sepse konsiderohej "i nevojshëm në një shoqëri demokratike".

Aplikanti u dënua për nxitje publike të dhunës dhe mosmarrëveshjeve etnike për shkak të regjistrimeve video dhe audio që u bënë të aksesueshme përmes një rrjeti social (VKontakte). Akuzat ndaj tij kishin të bënin me publikimin dhe ndarjen e videove dhe audiove me përmbajtje raciste ("dokumentar tallës", "mocking documentary", "mockumentary"). Këto materiale përfshinin tema neo-naziste, sharje racore dhe thirrje për ekstremizëm.

Gjykata pranoi se shpërndarja e përmbajtjes së palëve të treta në platformat e mediave sociale është një formë e zakonshme e komunikimit dhe ndërveprimit social, e cila jo gjithmonë i shërben një qëllimi specifik komunikues, veçanërisht kur personi nuk jep ndonjë koment shoqëruar ose tregues të pikëpamjeve të tij mbi përmbajtjen. Megjithatë, gjykata pranoi se një ndarje e tillë ende mund të ndikojë potencialisht në ndërgjegjësimin e publikut.

Aplikanti nuk dha asnjë shpjegim se pse ky material i paligjshëm ishte i disponueshëm në profilin e tij VKontakte. Gjykata konstatoi se nuk kishte indikacione se kërkuesi synonte të kontribuonte në ndonjë diskutim publik duke shpërndarë thjesht materialin në profilin e tij.

12. Lenis kundër Greqisë (Lenis v. Greece)

Në vendimin e saj, Gjykata e shpalli të papranueshme kërkesën e z. Lenis kundër Greqisë.

Z. Lenis, përfaqësues i lartë i Kishës Ortodokse Greke, u dënua për nxitje të urrejtjes dhe diskriminimit pasi publikoi një tekst homofobik në blogun e tij personal në dhjetor 2015. Ai e prezantoi homoseksualitetin si një "shkelje shoqërore", një "mëkat", dhe i quajti homoseksualët "mbeturinat e shoqërisë". Teksti është marrë nga shumë faqe interneti, organizata lajmesh dhe platforma të mediave sociale. Në atë kohë, parlamenti grek ishte në procesin e propozimit të një ligji për të futur bashkimet civile për çiftet e të njëjtit seks.

Z. Lenis pretendoi se liria e tij e shprehjes sipas nenit 10 ishte shkelur, megjithatë, Gjykata zbatoi nenin 17 dhe e shpalli kërkesën të papranueshme. Ai zbuloi se z. Lenis ishte përpjekur të abuzonte me lirinë e shprehjes për qëllime që ishin qartësisht në kundërshtim me vlerat e Konventës.

Vendimi është domethënës sepse shënon rastin e parë të aplikimit të nenit 17 ndaj gjuhës homofobike të urrejtjes.

13. Perinçek kundër Zvicrës (Perinçek v. Switzerland)

Gjykata konstatoi se kërkuesi, kryetari i Partisë së Punëtorëve Turke, nuk kishte abuzuar me të drejtat e tij sipas nenit 17 dhe arriti në përfundimin se kishte pasur shkelje të nenit 10.

Çështja ka të bëjë me një aktvendim penal të aplikantit për sfidimin publik të gjenocidit të popullit armen. Aplikanti, gjatë disa konferencave (për shtyp) në Zvicër, e cilësoi gjenocidin si "një gënjeshtëri ndërkombëtare nga imperialistët e BE-së dhe SHBA-së".

Gjykata vendosi se kërkuesi ishte i përfshirë në një diskutim për një temë me interes publik dhe se vërejtjet e tij nuk arrinin nivelin e nxitjes së urrejtjes ose intolerancës. Gjykata u thirr në parimet e saj ligjore ekzistuese në mohimin e Holokaustit. Këto parime përfshijnë deklaratat që e portretizojnë Holokaustin si një gënjeshtëri ose

trillim. Megjithatë, Gjykata theksoi se vlerësimi i saj nëse duhet të ndërhyjë në deklaratat për ngjarjet historike bëhet rast pas rasti. Ky vlerësim merr parasysh natyrën dhe ndikimin e mundshëm të deklaratave të tilla, së bashku me kontekstin në të cilin ato janë bërë. Gjykata vlerësoi se vendi në të cilin personi i bëri këto deklaratat (Zvicra) nuk karakterizohej nga tensione të larta dhe deklaratat nuk e vunë në dyshim dinjitetin e armenëve në masën që kërkohej ndjekja penale.

7. Gjuha e urrejtjes online

Vitet e fundit, gjuha e urrejtjes është përhapur gjithnjë e më shumë në internet. Parandalimi dhe luftimi i gjuhës së urrejtjes në internet përbën një sfidë të veçantë, sepse si kurrë më parë, ajo mund të përhapet në të gjithë botën në vetëm pak sekonda.

Lidhur me këtë, Rekomandimi CM/REC(2022)16 pranon se ndërmjetësuesit e internetit luajnë një rol qendror në funksionimin e komunikimit në internet dhe në hapësirën online. Termi ndërmjetësues në internet përkufizohet si një spektër i gjerë, i larmishëm dhe me rritje të shpejtë pjesëmarrësish që lehtësojnë ndërveprimet ndërmjet individëve dhe subjekteve juridike në internet duke ofruar dhe kryer një sërë funksionesh dhe shërbimesh. Disa lidhin përdoruesit me internetin, mundësojnë përpunimin e informacionit dhe të dhënave, ose ofrojnë shërbime të bazuara në ueb, duke përfshirë përmbajtjen e krijuar nga përdoruesit. Disa mbledhin informacione dhe mundësojnë kërkimin, ato ofrojnë akses në përmbajtjen dhe shërbimet e hostit dhe indeksimit të krijuar dhe/ose të operuara nga palë të treta. Disa prej tyre lehtësojnë shitjen e mallrave dhe shërbimeve, duke përfshirë shërbimet audiovizive, dhe mundësojnë transaksione të tjera tregtare, përfshirë pagesat. Mediat tradicionale mund të ofrojnë gjithashtu shërbime ndërmjetëse, për shembull, kur ofrojnë hapësirë në platformën e tyre për përmbajtje të krijuar nga përdoruesit – të tilla si komentet.

Shtetet anëtare duhet të përcaktojnë dhe përcaktojnë rolet dhe përgjegjësitë e ndërmjetësve online, detyrat dhe përgjegjësitë e aktorëve shtetërorë dhe joshtetërorë në trajtimin e gjuhës së urrejtjes. Në veçanti, procedurat dhe kushtet për heqjen e një përmbajtjeje të tillë, si dhe rregullat përkatëse për përgjegjësinë dhe llogaridhënien, të përcaktuara për ndërmjetësit në internet, duhet të jenë transparente, të qarta dhe të parashikueshme dhe t'i nënshtrohen procedurave të duhura. Ofruesit e shërbimeve duhet t'u garantojnë përdoruesve të tyre të drejtën për një zgjidhje efektive përmes një mbikëqyrjeje transparente dhe një mekanizmi ankesash në kohë, të aksesueshme dhe të drejtë, i cili përfundimisht i nënshtrohet shqyrtimit të pavarur gjyqësor.

Shtetet anëtare duhet të përcaktojnë me ligj që ndërmjetësit online duhet të marrin masa efektive për të përmbushur detyrat dhe përgjegjësitë e tyre. Në përgjithësi, detyrat dhe përgjegjësitë ligjore të ndërmjetësve online duhet të përbëhen nga:Брзо процесирање на извештаите за говор на омраза:

- Heqja e gjuhës së urrejtjes pa anulim;
- Arsyetim i arsyeve për vendimet e tyre individët dhe institucionet e interesuara;
- Sigurimi i provave të gjuhës së urrejtjes të ndaluar sipas kodit penal;

- Raportimi i rasteve të gjuhës së urrejtjes që përbëjnë krim tek autoritetet kompetente;
- Referimi i rasteve të paqarta dhe komplekse tek organet vetërregulluese dhe bashkërregulluese;
- Marrja e masave të përkohshme të tilla si heqja e përparësive ose kontekstualizimi.

Kur hartojnë, interpretojnë dhe zbatojnë kuadrin ligjor në lidhje me përgjegjësinë e ndërmjetësve online, Shtetet Anëtare duhet të marrin parasysh dallimet thelbësore në madhësinë, natyrën, funksionin dhe strukturën organizative të ndërmjetësve online. Për më tepër, legjislacioni në shtetet anëtare në lidhje me gjuhën e urrejtjes duhet të përfshijë rregulla dhe procedura për bashkëpunim efektiv ndërmjet aktorëve shtetërorë dhe joshetërorë, një sistem për zbulimin e informacionit të abonentëve, raporte mbi gjuhën e urrejtjes si nga shtetet anëtare ashtu edhe nga ndërmjetësit e internetit, si dhe vlerësime të rregullta dhe përmirësime të sistemeve të moderimit të përmbajtjes.

Në përputhje me Rekomandimin CM/REC(2022)16, Gjykata njihë rolin kyç të internetit në përhapjen e fjalëve të paligjshme, duke përfshirë shpifjen, gjuhën e urrejtjes dhe gjuhën që nxit dhunën. *Përmbajtja online mund të shpërndahe si kurrë më parë, globalisht, në vetëm pak sekonda dhe me rrezikun e mundshëm për të mbetur në dispozicion përgjithmonë në internet. Rreziku i dëmtimit nga përmbajtja dhe komunikimet e publikuara në internet në lidhje me ushtrimin dhe gëzimin e të drejtave dhe lirive të njeriut është sigurisht më i lartë se ai i medias së shkruar; prandaj, kur vlerësohet ndikimi i mundshëm i një publikimi në internet, është thelbësore të përcaktohet shtrirja e shtrirjes së tij për publikun (Sava Terentjev kundër Rusisë, 2028, § 79; Delfi AS kundër Estonisë, § 133).*

Megjithatë, Gjykata pranoi se një rrjet elektronik që u shërben miliarda përdoruesve në nivel global nuk është dhe potencialisht nuk do t'i nënshtrohet të njëjtit rregullim dhe kontroll dhe se politikat që rregullojnë riprodhimin e materialeve nga media e shkruar dhe në internet mund të ndryshojnë. *Në përputhje me karakteristikat specifike të teknologjisë, rregullat e zbatueshme për botimet e shtypura mund të kenë nevojë të përshtaten për të garantuar mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave dhe lirive themelore (Kolegiumi redaktues i Pravoje Delo dhe Shtekel kundër Ukrainës, 2011, § 63).*

Megjithatë, parimet e përgjithshme të zbatueshme për botimet tradicionale zbatohen edhe në internet. Për të vlerësuar peshën e interesit të aplikantit në ushtrimin e të drejtës së tij për lirinë e shprehjes, duhet të vlerësohet natyra e deklaratës, si dhe konteksti, duke marrë parasysh të gjithë faktorët përkatës kontekstualë.

Duke pasur parasysh efektet e komunikimit masiv, kur vendoset për shkallën e seriozitetit, duhet të merren parasysh edhe karakteristikat specifike të internetit (Arnarsson kundër Islandës, 2027, § 37). Kur vlerësohet ndikimi i mundshëm i një publikimi në internet, është thelbësore të përcaktohet shtrirja e shtrirjes së tij tek publiku,

pasi shtrirja, dhe rrjedhimisht ndikimi i mundshëm, i një deklaratë të publikuar në internet me një lexues të vogël nuk është sigurisht e njëjtë me atë të një deklaratë të publikuar në faqet e internetit të zakonshme ose shumë të vizituara. (Sava Terentjev kundër Ruisë, 2028, § 79). Në të njëjtën kohë, Gjykata vëren veçanërisht se, *në realitet, miliona përdorues të internetit postojnë komente në internet çdo ditë dhe shumë nga këta përdorues shprehin në një mënyrë që mund të konsiderohet fyese apo edhe shpifëse. Ndërsa komentet në internet mund të jenë padyshim fyese, në të njëjtën kohë, ato mund të konsiderohen si pak më shumë se "abuzimi vulgar" i llojit të zakonshëm në komunikimin në shumë portale të internetit dhe që, në veçanti, politikanët do të pritej ta toleronin (Tamiz kundër Mbretërisë së Bashkuar, § 81).*

Për sa i përket karakteristikave specifike të disa mediave online, Gjykata vëren se përdorimi i butonit "Pëlqeje" nuk mund të konsiderohet se ka të njëjtën peshë si shpërndarja e përmbajtjes. Për më tepër, ai konstatoi se ishte e rëndësishme nëse aplikantët ishin personazhe publike apo jo, si dhe nëse klikimi i tyre "Pëlqeje" vihej re nga një numër i madh përdoruesish në rrjetet sociale ose nëse mund të kishte provokuar ndonjë pasojë të dëmshme në vendin e punës së kërkuesit (Melike kundër Turqisë, nr. 35786/19, 15.06.2025 – §3 – 2021).

Për sa i përket përgjegjësisë së botuesit për përmbajtjen e palëve të treta, Gjykata vlerëson se përgjegjësia që i atribuohet një portal lajmesh në internet mund të ndryshojë në një masë të caktuar nga përgjegjësia e një botuesi tradicional (Delfi AS kundër Estonisë, 2015, § 113). Gjykata ishte e kujdesshme të dallonte përgjegjësinë e portaleve të lajmeve nga forumet e tjera në internet ku përmbajtja e përdoruesve mund të shpërndahet, për shembull, një platformë e mediave sociale ku platforma nuk merr asnjë vendim editorial (Delfi AS kundër Estonisë, 2015, §§ 115-116).

Mbrojtja e gazetarëve në raport me çështjet me interes të përgjithshëm, si dhe detyrat dhe përgjegjësitë e tyre në këtë drejtim, luan një rol veçanërisht të rëndësishëm, duke pasur parasysh ndikimin që kanë mediat. Në kontekstin e sasisë së madhe të informacionit që qarkullon nëpër mediat tradicionale dhe elektronike, duke përfshirë një numër gjithnjë në rritje të subjekteve, monitorimi i respektimit të etikës gazetareske *merr një rëndësi shtesë (Stol kundër Zvicrës, 2007, §§ 103-104).*

Në lidhje me sistemin e njoftimit dhe heqjes së përmbajtjes, Gjykata konstatoi se nëse shoqërohet me procedura efektive që lejojnë një reagim të shpejtë, ai në shumë raste mund të funksionojë si një mjet i përshtatshëm për balancimin e të drejtave dhe interesave të të gjitha palëve të përfshira. Megjithatë, në rastet kur komentet e përdoruesve të palëve të treta marrin formën e gjuhës së urrejtjes dhe kërcënimeve të drejtpërdrejta ndaj integritetit fizik të individëve, të drejtave dhe interesave të të tjerëve dhe shoqërisë në tërësi, ata mund t'u japin të drejtë Shteteve Kontraktuese që të mbajnë përgjegjës portalet e lajmeve në internet nëse nuk kanë marrë masa pa vonesë për të hequr komentet që janë qartësisht të paligjshme, edhe pa u njoftuar nga palët e treta

(Mgjar Tartalomsolatatok Egiesulete dhe Deh. *Hu Zrt kundër Hungarisë, § 91, 2015, § 159; 2016, § 91; Delphi AS kundër Estonisë, 2015, § 159*).

Së fundi, kur autoritetet zgjedhin të bllokojnë aksesin në një faqe interneti për të parandaluar fjalimin e paligjshëm, ata duhet të marrin parasysh, ndër elementë të tjerë, faktin që një masë e tillë e bën të paarrtshme një sasi të madhe informacioni. Prandaj, është e mundur që të kufizohen në mënyrë thelbësore të drejtat e përdoruesve të internetit, duke pasur kështu një efekt të rëndësishëm kolateral (*Ahmet Juldirim kundër Turqisë, 2012, § 66; Engels kundër Ruisë, 2020, § 33*).

Në kuadër të Bashkimit Evropian, Rregullorja e Shërbimeve Dixhitale (DSR) së bashku me Rregulloren e Tregjeve Dixhitale synojnë të krijojnë një mjedis dixhital më të sigurt ku të drejtat themelore të përdoruesve mbrohen dhe të krijojnë një fushë loje të barabartë për bizneset. GDPR përmban detyrime të ndryshme përputhshmërie për çdo ofrues shërbimi ndërmjetës që ofron shërbimet e tij në BE. Si rregullore, RDU është drejtpërdrejt e aplikueshme në të gjitha shtetet anëtare të BE-së nga 17.02.2024. GDPR përaftron plotësisht rregullat e zbatueshme për shërbimet e ndërmjetësimit në tregun e brendshëm me synimin për të siguruar një mjedis të sigurt, të parashikueshëm dhe të besueshëm në internet, duke adresuar shpërndarjen e përmbajtjeve të paligjshme në internet, si dhe rreziqet shoqërore që mund të lindin nga shpërndarja e dezinformatave ose përmbajtjeve të tjera.

Një element kyç i NZHR-së është detyrimi për të krijuar një mekanizëm raportimi dhe veprimi (neni 16). Ofruesit e shërbimeve të pritjes duhet të krijojnë mekanizma njoftimi dhe veprimi lehtësisht të aksesueshëm dhe miqësorë për përdoruesit që lehtësojnë raportimin e informacionit specifik që, sipas palës që raporton te ofruesi i shërbimit pritës, përbën përmbajtje të paligjshme ("njoftim"), mbi bazën e të cilit ofruesi i shërbimit do të vendosë nëse është dakord ose nuk pajtohet me atë vlerësim dhe nëse dëshiron të heqë ose çaktivizojë aksesin në atë përmbajtje (ndikim). Dispozitat në GDPR nuk i referohen shprehimisht gjuhës së urrejtjes, por konceptit të përmbajtjes së paligjshme që përmban çdo informacion që nuk është në përputhje me ligjin e BE-së ose të Shtetit Anëtar.

Platformat shumë të mëdha në internet dhe motorët e kërkimit (p.sh. Iks, Facebook, YouTube, TikTok dhe Instagram) me më shumë se 45 milionë përdorues mujorë në BE janë të detyruara gjithashtu të zbatojnë menaxhimin e rrezikut në lidhje me të ashtuquajturat rreziqe sistematike që rrjedhin nga dizajnimi ose funksionimi i shërbimit të tyre (nenet 34 dhe 35). Përveç shpërndarjes së përmbajtjeve të paligjshme, rreziqet sistematike lidhen edhe me efektet negative në proceset demokratike, debatin qytetar dhe proceset zgjedhore, si dhe çdo përdorim manipulues të sistemeve. Rreziqet sistematike mund të përfshijnë gjithashtu dezinformata që bien nën pragun për përmbajtje të paligjshme ("përmbajtje e tmerrshme por e ligjshme"). Megjithatë, ofruesit e shërbimeve ndërmjetëse nuk duhet t'i nënshtrohen monitorimit në lidhje me detyrimet që janë të natyrës së përgjithshme (neni 8). Asgjë në RDU nuk duhet të interpretohet si imponim i një detyrimi të përgjithshëm për të monitoruar ose një detyrim i përgjithshëm

për të konstatuar në mënyrë aktive faktet, ose si një detyrim i përgjithshëm për ofruesit e shërbimeve për të marrë masa proaktive në lidhje me përmbajtjen e paligjshme.

Për të zbatuar detyrimet e RDU, Komisioni Evropian është kryesisht përgjegjës për mbikëqyrjen e ofruesve të shërbimeve të platformave shumë të mëdha në internet dhe motorëve të kërkimit. Për të gjithë ofruesit e tjerë të shërbimeve, kompetencat e Shteteve Anëtare varen nga institucioni kryesor i ofruesit. Për shkak të qasjes së saj të harmonizuar, Shtetet Anëtare nuk kanë nevojë të miratojnë ose mbajnë kërkesa shtesë në nivel kombëtar në lidhje me çështjet që përfshihen në objektin e RDU

Lidhur me ndikimin e "influensereve", Këshilli i Bashkimit Evropian dha përfundime mbi mënyrat për të mbështetur influencuesit si krijues të përmbajtjes në internet në BE. Theksohet se ndikuesit, duke iu referuar krijuesve online që postojnë përmbajtje në mediat sociale dhe platformat e ndarjes së videove, kanë një ndikim në rritje në përmbajtjen dhe informacionin online që njerëzit konsumojnë çdo ditë. Edhe pse ky ndikim është shpesh pozitiv, ai mund të jetë sërish i dëmshëm, si për individët në aspektin e shëndetit të tyre mendor, ashtu edhe në nivel shoqëror në fusha të tilla si demokracia. Ndikimi i influenserve shtrihet qartë përtej aktiviteteve të tyre komerciale, pasi mund të ndikojë gjithashtu në qëndrimet, vlerat dhe opinionet politike demokratike, si dhe shëndetin, qëndrimet personale dhe vendimet e karrierës. Në konkluzionet e tij, Këshilli inkurajon shtetet anëtare që të punojnë me ndikuesit dhe organizatat e tyre advokuese në zhvillim për të siguruar që ata janë të vetëdijshëm për rolin e tyre në ekosistemin e medias dhe legjislacionin që zbatohet për ta. Këshilli i bën thirrje Komisionit dhe Shteteve Anëtare që të zhvillojnë politika dhe instrumente për të stimuluar sjelljen e përgjegjshme nga ndikuesit dhe për të mbështetur zhvillimin e organeve ose mekanizmave vetërregullues. Është e nevojshme të mundësohet përfshirja e influenserve në zhvillimin e atyre aspekteve të politikave mediatike që mund të ndikojnë tek ata, duke përfshirë rritjen e përdorimit të inteligjencës artificiale.

8. Udhëzime për monitorimin e gjuhës së urrejtjes

Gjatë përcaktimit të gjuhës së urrejtjes, organe të shumta rregullatore në fushën audiovizuale përdorin kriteret e përcaktuara në Planin e Veprimit të Rabatit, praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) dhe gjykatat kombëtare si parime udhëzuese.

Sfida kryesore për rregullatorin audiovizual kur merret me ndalimin e gjuhës së urrejtjes në shërbimet e mediave audiovizive lineare dhe jolineare nën juridiksionin e tij është të përcaktojë se si të vendosë kufirin midis formave të fjalës publike (fyese, vulgare, poshtëruese, etj.) që duhet të tolerohen në një shoqëri demokratike dhe të folurit që duhet të ndalohet dhe të dënohet dhuna e grupeve dhe të drejtat e individit dhe krimin.

Duke marrë parasysh rrethanat politike, historike, sociale dhe ekonomike në nivel kombëtar, duke njohur rëndësinë e formave të lejueshme të lirisë së shprehjes, vlerësimet duhet të bëhen rast pas rasti, duke zbatuar Planin e Veprimit të Rabatit si një kornizë udhëzuese, e cila mbulon: (1) kontekstin social dhe politik, (2) statusin e folësit, (3) ndaj përmbajtjes së fjalimit (3) ndaj audiencës fushëveprimi i shpërndarjes së tij dhe (6) gjasat e dëmtimit, duke përfshirë pashmangshmërinë.”

GJEDNJ dhe gjykatat e brendshme gjithmonë i bazojnë vendimet e tyre në rrethanat specifike të çdo rasti individual. Kjo do të thotë se ka shumë faktorë vendimtarë që duhen marrë parasysh kur vihet “...vija ndarëse midis asaj që lejohet dhe asaj që nuk lejohet: në fakt është një grup elementësh të ndryshueshëm që duhet të kombinohen në mënyrë specifike për çdo rast.”²²

Vështirësitë dhe dilemat që lidhen me vlerësimin e një komunikimi të caktuar publik si një fjalim që duhet të ndalohet lindin nga fakti se “gjuha e urrejtjes” nuk shprehet gjithmonë në formë eksplicite, por është e pranishme edhe në deklaratat që shikohen ndryshe nga grupe të ndryshme shoqërore apo kulturore. Provat kërkimore tregojnë se ndonjëherë edhe mesazhet që përmbajnë forma të nënkuptuara të stereotipizimit të grupeve të ndryshme etnike, fetare ose të tjera kulturore mund të shkaktojnë dhunë dhe ngacmim.

Qëllimi kryesor i Udhëzimeve të paraqitura më poshtë është t'i ofrojë Agjencisë për Shërbime Mediale Audio dhe Audiovizuale një pasqyrë të shkurtër të parimeve ose metodologjive bazë që duhen ndjekur gjatë zbulimit dhe analizimit të mesazheve të shpërndara përmes shërbimeve mediatike audiovizive lineare dhe jolineare në lidhje me ndalimin e nxitjes së urrejtjes të përcaktuar në Ligjin për Shërbimet Audiovizive. Dispozitat e Ligjit janë të harmonizuara me nenin 6 të Direktivës së AVMS dhe i ofron Agjencisë

²² Shih fq. 24 të manualit të gjuhës së urrejtjes të Këshillit të Evropës. Në dispozicion në: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/publications/hate_speech_en.pdf (të aksesuara në 19.05.2024).

bazën ligjore për parandalimin e përhapjes së gjuhës së urrejtjes në shërbimet e AVMS. Këto dispozita aktualisht zbatohen në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe gjykatave vendase ose janë përpunuar në forma të ndryshme në udhëzime, manuale dhe dokumente të tjera të publikuara nga organizatat ndërkombëtare.²³

8.1 Cili ka qenë konteksti i shprehjes?

Çështja e parë që gjykata merr parasysh kur vlerëson praninë e "gjuhës së urrejtjes" në një rast të veçantë është vlerësimi gjithëpërfshirës i kontekstit të shprehjes.²⁴ Çdo analizë kontekstuale duhet ta vendosë "mesazhin" specifik brenda kontekstit më të gjerë shoqëror dhe politik në të cilin u krijua dhe u shpërnda mesazhi. Raportet e mediave që përmbajnë shpesh mesazhe që bëjnë thirrje për dhunë ndaj individëve ose grupeve që u përkasin komuniteteve të ndryshme do të kishin pasoja të ndryshme në kontekste të ndryshme. Ka vende me një histori të gjatë tensionesh ndëretnike dhe ndërfaqetare ose me mjedise sociale më konservatore dhe autokratike. Nga ana tjetër, ka vende me një histori politike mjaft paqësore dhe një nivel më të lartë tolerance ndaj komuniteteve të ndryshme dhe opinionëve të kundërta në shoqëri.

Prandaj, analizat e rrethanave historike, politike dhe sociale në vend duhet të japin përgjigje për pyetjet e mëposhtme:

- A ka histori konflikti në shoqëri? Cila është situata aktuale në vend? A ka ende konflikte apo tensione pas konfliktit ndërmjet grupeve përkatëse? Cilat janë incidentet e fundit të dhunës që rezultuan nga shembuj të tjerë të nxitjes së urrejtjes? A ka faktorë të tjerë rreziku në shoqëri që mund të çojnë në dhunë ndaj një grupi të caktuar?
- A mbrohen të gjitha grupet e shoqërisë në mënyrë të barabartë në nivel ligjor dhe institucional? Si kanë reaguar institucionet përkatëse në rastet e diskriminimit dhe nxitjes për sjellje të dhunshme ndaj individëve apo grupeve të caktuara? Cila është klima më e gjerë politike dhe niveli i tolerancës ndaj grupeve dhe komuniteteve të ndryshme në shoqëri?

²³ Burimet kryesore të përdorura në përgatitjen e Udhëzuesit janë: GJEDNJ, Fleta e të dhënave mbi gjuhën e urrejtjes, nëntor 2023, në dispozicion në: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/fs_hate_speech_eng (të aksesuara në 19.05.2024); GJEDNJ, Udhëzues për nenin 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut – Liria e Shprehjes, përditësuar më 31.08.2022, në dispozicion në: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_10_ENG (aksesuar më 19.05.2024) dhe dokumente dhe raporte të tjera akademike

²⁴ Për më shumë shih: Oetheimer M. (2009) "Sfida në lidhje me gjuhën e urrejtjes në praktikën gjyqësore/praktikën e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut", Revista Kardoza e së Drejtës Ndërkombëtare dhe komparative, 17, 427

- Cili është statusi i përgjithshëm socio-ekonomik i komunitetit të cilit i drejtohet fjalimi? A përballen anëtarët e këtij komuniteti me pasiguri ekonomike, papunësi, akses të vështirë në burime etj.?

8.2 Kush është personi përgjegjës për shprehjen?

- Niveli tjetër i analizës ka të bëjë me identitetin dhe statusin e personit që është burimi i shprehjes. Nga një këndvështrim i përgjithshëm, një individ me status më të lartë shoqëror dhe pozitë zyrtare në shoqëri mund të ketë një ndikim më të madh në opinionin publik. Në këtë fazë, duhet të përgjigjen disa pyetje:
 - Nëse personi që foli publikisht është në gjendje të ndikojë në opinionin publik? A ka ai/ajo autoritetin për të ndikuar në segmente të rëndësishme të audiencës?
 - A është personi zyrtar publik dhe a është bërë deklarata në cilësinë zyrtare të personit? Nëse ai/ajo është politikan apo anëtar i shquar i një partie politike, duke pasur parasysh se nëpunësit publikë dhe politikanët duhet të përmbahen nga deklaratat provokuese dhe intolerante?
 - A është personi një personazh publik me një status të veçantë në shoqëri (lider fetar apo karizmatik) që i lejon ata të kenë një ndikim më të fortë në audiencë? Si e sheh publiku këtë person? A tregon ajo respekt të tepruar për autoritetin, duke e bërë atë më të ndjeshme ndaj nxitjes?

8.3 A ka pasur qëllim për të provokuar gjuhën e urrejtjes?

Komponenti tjetër i rëndësishëm i vlerësimit është ekzistenca e qëllimit nga ana e folësit. Neni 19 e përcakton qëllimin si "vullnet".

(përpjekje e qëllimshme) për të mbrojtur urrejtjen, ... drejtuar një grupi të mbrojtur mbi baza të palejueshme, duke qenë i vetëdijshëm për pasojat e veprimeve të dikujt dhe duke ditur se pasojat do të ndodhin ose mund të ndodhin në rrjedhën e zakonshme të ngjarjeve.”²⁵

Prania e qëllimit është e vështirë të provohet nëse personi nuk i pranon në mënyrë eksplicite qëllimet e tyre. GJEDNJ dhe gjykatat e tjera vendosin për dashjen bazuar në

²⁵ За повеќе информации видете: „Забрана за поттикнување дискриминација, непријателство или насилство“ Артикал 19, декември 2012 година. Достапно на: <http://www.article19.org/data/files/medialibrary/3548/ARTICLE-19-policy-on-prohibition-to-incitement.pdf>

vlërësimin e çështjes dhe rrethanave të tij në tërësi. Aspekte të tjera të rëndësishme të konsideruara nga GJEDNJ përfshijnë çështjet e mëposhtme:

- Çfarë gjuhe specifike (fjalë apo shprehje) është përdorur nga folësi? Sa e qartë ishte gjuha? Cili ishte toni i fjalimit dhe rrethanat në të cilat u mbajt?
- Duke marrë parasysh kontekstin, a ishte qëllimi i folësit i qartë dhe i qartë për audiencën? A mund të kishte pasur në mendje folësi diçka tjetër përveç nxitjes së urrejtjes? A ka synuar folësi të informojë publikun për një çështje specifike me interes publik (raportim objektiv gazetaresk, film historik apo dokumentar)?
- Cili ishte niveli dhe numri i përsëritjeve të mesazhit? A e përsëriti folësi fjalimin diskriminues disa herë dhe në disa raste?
- - A mund ta kishte parashikuar folësi ndikimin e mundshëm të fjalimit të tij? A synonte folësi një grup specifik? A ishte qëllimi i folësit i qartë dhe i qartë për audiencën?

8.4 Çfarë është përmbajtja e shprehjes?

Përmbajtja e një shprehjeje të caktuar është aspekti tjetër kyç që duhet analizuar. I referohet: asaj që u tha, formës dhe stilit të gjuhës, pranisë së thirrjeve të qarta për dhunë apo diskriminim, etj. Ky nivel i analizës përfshin pyetjet e mëposhtme:

- Çfarë tha individi? A përfshin fjalia një nxitje të drejtpërdrejtë për audiencën për të vepruar në një drejtim të caktuar? A bën thirrje qartë mesazhi për dhunë, armiqësi ose diskriminim, apo mund të interpretohet në një mënyrë tjetër?
- Kush është objektivi – grupet që fjalimi synon të frymëzojë? A përmban mesazhi referenca specifike gjuhësore që janë të zakonshme për grupet që inkurajohen?
- Kush është objektivi – viktimat e mundshme të diskriminimit, dhunës apo armiqësisë? A përmban gjuha e përdorur referenca specifike negative për grupin "Tjetër" (të viktimave)? A përmendet grupi drejtpërdrejt apo tërthorazi?
- Si është thënë - toni? Deri në çfarë mase fjalimi ishte provokues dhe i drejtpërdrejtë? A përfshiu ai referenca lehtësuese? A përmbante shprehja referenca emocionale që mund të nxisnin reagime të paligjshme të auditorit?
- Cila ishte forma e të shprehurit, duke marrë parasysh se disa forma të të shprehurit i nënshtrohen mbrojtjes më të madhe sipas nenit 10 (shprehja artistike, fjalimi politik, fjalimi fetar, kërkimi akademik)? A ka dashur gazetari ta paraqesë "gjuhën e urrejtjes" si fenomen?

8.5 Cila ishte shkalla dhe shtrirja e shprehjes?

Çështja tjetër e rëndësishme për t'u marrë parasysh ka të bëjë me natyrën publike të shprehjes, mjetet e shpërndarjes së saj dhe shtrirjen e shpërndarjes së saj. Ky nivel vlerësimi përfshin pyetjet e mëposhtme:

- A ishte fjala për një numër të caktuar individësh apo për anëtarë të publikut të gjerë?
- A shprehet përmes mediave elektronike? A shprehet në një program live? Kur mesazhi shpërndahet përmes një mediumi audiovizual, ndikimi është më i menjëhershëm dhe më i fuqishëm.
- Sa është shpeshtësia, sasia dhe shkalla e komunikimit? A u transmetua mesazhi një herë apo u përsërit disa herë?

8.6 Cilat ishin gjasat për të ndikuar tek audiencia dhe veprimet e tyre në të ardhmen?

Pika e fundit për analizë është vlerësimi i gjasave të dëmtimit që mund të ndodhë si rezultat i shprehjes. Me fjalë të tjera, duhet të parashikohet se si audiencia do ta marrë mesazhin dhe çfarë veprimesh mund të pasojnë si pasoja negative. Kriteret për vlerësimin e rrezikut të aktiviteteve negative duhet të përcaktohen rast pas rasti, duke iu përgjigjur disa pyetjeve²⁶:

- Nëse fjalimi u kuptua nga auditori si thirrje për akte diskriminuese, të dhunshme ose armiqësore?
- Nëse folësi ishte në gjendje të ndikonte te audiencia?
- Nëse audiencia kishte mjetet për të kryer aktivitetin konspirativ dhe për të kryer akte diskriminimi, dhune ose armiqësie?
- Nëse grupi i synuar ka vuajtur kohët e fundit, apo ka qenë objektiv i diskriminimit, dhunës apo armiqësisë?

Formati për raportimin e rezultateve të monitorimit duhet të ndjekë mënyrën në të cilën Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut vlerëson nëse ka apo jo nevojë për të kufizuar lirinë e shprehjes në çdo rast individual. Kjo do të thotë që departamentet përkatëse duhet të përgatisin një propozim ku thuhet se ka “gjuhë urrejtjeje” në media, duke cituar

²⁶ Këto janë kriteret e propozuara nga neni 19 në dokumentin “Ndalimi i nxitjes për diskriminim, armiqësi apo dhunë” (dhjetor 2012).

jo vetëm Ligjin për Shërbimet Mediatike Audio dhe Audiovizive, por edhe duke dhënë një shpjegim për qëllimin legjitim të një vendimi të tillë dhe pse një kufizim i tillë i lirisë së shprehjes është i nevojshëm në një shoqëri demokratike.

9. Konkluzionet dhe rekomandimet

- Fenomeni i gjuhës së urrejtjes është një sfidë që kërkon si parandalim gjithëpërfshirës (për shembull, urdhra të ekzekutimit administrativ) ashtu edhe mekanizma sanksionues (shtrëngues) (për shembull, gjobat).
- Vlerësimi i përmbajtjes së mundshme të gjuhës së urrejtjes është kompleks. Format e ndryshme të gjuhës së urrejtjes dhe kontekstet e ndryshme në të cilat shfaqet e bëjnë të vështirë vendosjen e një përkufizimi të pranuar botërisht. Megjithatë, moria e përkufizimeve ekzistuese dhe standardeve ndërkombëtare ofrojnë mbështetje praktike në identifikimin dhe sanksionimin e gjuhës së urrejtjes në mediat audiovizuale.
- Ky udhëzues ofron udhëzime praktike kur kemi të bëjmë me raste të mundshme të gjuhës së urrejtjes. Ai gjithashtu merr parasysh kriteret përkatëse të Planit të Veprimit të Rabatit, praktikën gjyqësore të GJEDNJ, si dhe Rekomandimin CM/Rec(2022)16 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për luftën kundër gjuhës së urrejtjes.
- Megjithatë, Udhëzuesi nuk duhet parë si mjeti i vetëm për trajtimin e rasteve të gjuhës së urrejtjes. Në vend të kësaj, një qasje gjithëpërfshirëse që përfshin mjete shtesë mbështetëse (udhëzime, mjete shpjeguese, skema verifikimi) është kyç në rregullimin e ofruesve të mediave audiovizive.
- Si Udhëzuesi ashtu edhe mjetet mbështetëse duhet të rishikohen rregullisht për të pasqyruar zhvillimet më të fundit legjislative dhe për të marrë parasysh progresin teknologjik dhe dinamikën e tregut të mediave audiovizive.
- Suksesi i rregullimit të platformave online (për shembull, përmbajtja në platformat e ndarjes së videove) varet, ndër të tjera, nga ndërveprimi ndërmjet autoriteteve rregullatore nga njëra anë dhe përdoruesve të platformës përkatëse nga ana tjetër. Komentet e përdoruesve janë një burim i rëndësishëm në lidhje me shkeljet e ligjit. Prandaj, mund të nevojiten masa për të rritur ndërgjegjësimin e publikut për kompetencat e ASHMA-së në lidhje me gjuhën e urrejtjes në mediat audiovizive. Masa të tilla mund të përfshijnë: seminare të rregullta me organizatat e shoqërisë civile, një seksion lehtësisht i aksesueshëm i faqes së internetit të Agjencisë, i dedikuar ekskluzivisht për luftën kundër gjuhës së urrejtjes, si dhe një formular elektronik i lehtë për t'u përdorur për paraqitjen e ankesave.
- Bashkëpunimi ndërmjet shoqatave të gazetarëve, organeve vetërregulluese, organizatave joqeveritare dhe institucioneve arsimore është i një rëndësie të madhe kur bëhet fjalë për temat që kanë të bëjnë me gjuhën e urrejtjes, me qëllim të

zhvillimit të mbrojtjes gjithëpërfshirëse dhe të koordinuar nga diskriminimi mbi baza të ndryshme.

- Ndalimet specifike të nenit 48 të Ligjit për shërbime mediatike audio dhe audiovizuale duhet (gjithashtu) të respektohen nga ofruesit e shërbimeve të platformës së shkëmbimit të videove nën juridiksionin maqedonas, siç parashihet me nenet 144-c paragrafi (1) rreshtat 2 dhe 3 dhe 144-d paragrafët (2), (4) dhe (5). Duhet të theksohet se shumë ofrues shërbimesh kanë selinë jashtë Republikës së Maqedonisë së Veriut (p.sh., SHBA, Rusia). Në këtë kontekst, duhet të shqyrtohet me kujdes nëse statusi i vendit kandidat për anëtarësim në BE mund ta pengojë Republikën e Maqedonisë së Veriut të zgjerojë fushëveprimin e Ligjit. Mund të përfshihen të paktën ofruesit e shërbimeve nga vende të treta jashtë BE-së, pasi kufizimet sipas parimit të vendit të origjinës të Direktivës së Tregtisë Elektronike 2000/31/EC nuk zbatohen për ta.
- Në përputhje me Direktivën për Shërbimet e Mediatike Audio dhe Audiovizuale (2018), ASHMA aktualisht nuk ka juridiksion mbi platformat online dhe ofruesit e shërbimeve të mediave sociale, përveç platformave të ndarjes së videove. Duke qenë se mediat online luajnë një rol të rëndësishëm në përhapjen e gjuhës së urrejtjes në internet, dhe në kontekstin e Rregullores së re të Shërbimeve Dixhitale të BE-së, kuadri ligjor aktual mund të rishikohet për të zgjeruar fushën e zbatimit përtej platformave të ndarjes së videos dhe përmbajtjes audiovizive.

10. Shtojcë: Burimet e vendimeve gjyqësore të GJEDNJ

Lista e mësipërme ofron të dhënat e nevojshme për të marrë informacion më të detajuar për incidentet e përmendura në Udhëzues, si dhe për rastet e tjera të lidhura me to. Të dhënat në lidhje me rastet e listuara në Udhëzues janë shënuar me *. Lista është bërë në mënyrë kronologjike.

**Hendisajd kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr.5493/72, 07.12.1976*

Mbrojtje e të folurit politik

Nuk ka shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57499%22%5D%7D>

** Jersid kundër Danimarkës, nr.15890/89, 23.09.1994*

Informacione për publikun lidhur me një çështje publike

Shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-10556%22%5D%7D>

** Gunduz kundër Turqisë, nr. 35071/97, 04.12.2003*

Gjuha e urrejtjes gjatë një programi të drejtpërdrejtë

Shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61522%22%7D>

Stoll kundër Zvicrës, nr. 69698/01, 10.12.2007

Dënimi i një gazetari për publikimin e një dokumenti strategjik diplomatik të klasifikuar si konfidencial:

Nuk ka shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83870>

Feret kundër Belgjikës, nr.15615/07, 16.07.2009

Dënimi i ankuesit, kryetar i partisë politike

“Frontit Kombëtar” për nxitje publike të diskriminimit apo urrejtjes

Nuk ka shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-1407%22%7D>

Aleksej Ovçinikov kundër Rusisë, 6p. 24061/04, 16.12.2010

Nuk ka shkelje të nenit 10 [file:///C:/Users/e.petreska/Downloads/001-102322%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/e.petreska/Downloads/001-102322%20(1).pdf)

Kolegiumi redaktues i Pravoje Delo dhe Shtekel kundër Ukrainës, nr. 33014/05, 05.05.2011

Sanksionimi i gabuar i punonjësve të një media të shkruar ukrainase për publikimin e materialit të shkarkuar nga Interneti <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104685>

Ahmet Jildirim kundër Turqisë, 2012, 6p. 3111/10, 18.12.2012

Urdhër i përkohshëm i gjykatës që bllokoi aksidentalisht aksesin në faqet e internetit të hosteve dhe të palëve të treta për shkak të përfshirjes së faqes në internet në procedurat ligjore

Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115705>

Tierbefrauer është kundë Gjermanisë nr. 45192/09, 16.01.2014

Nuk ka shkelje të nenit 10

Nuk ka shkelje të nenit 14 të lidhur me nenin 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-140016%22%7D>

**Delfi AS kundër Estonisë, nr. 64569/09, 16.06.2015 (Këshilli i Madh Gjyqësor)*

Nuk ka shkelje të nenit 10

Komentet e krijuara nga përdoruesit e një portali lajmesh online
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155105>

* Perinçek kundër Zvicrës, nr. 27510/08, 15.10.2015 (Dhoma e Madhe)
Dëbimet masive dhe masakrat e pësuara nga armenët në Perandorinë Osmane
Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158235>

M'Bala kundër Francës, nr. 25239/13, 20.10.2015 E papranueshme
<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-158752>

**Magyar Tartalomszolgálatok Egysége dhe Index.hu Zrt kundër Hungarisë, nr. 22947/13, 02.02.2016*

Përgjegjësia për organin vetërregullues për ofruesit e përmbajtjes së internetit dhe portalin e lajmeve në internet për komentet vulgare dhe fyese në internet
Shkelje të nenit 10
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160314>

Pihl kundër Suedisë, nr. 74742/14, 07.02.2017

E pranueshme <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-172145>
Belkacem kundër Belgjikës, nr. 34367/14, 27.06.2017
E papranueshme <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-175941>

Arnarsson kundër Islandës, nr. 58781/13, 13.06.2017

Procedura për shpifje kundër një gazetari për botimin e një artikulli që akuzon kreun e Federatës Islandeze të Pronarëve të Anijeve të Peshkimit ("LIU") për mashtrim dhe falsifikim
Nuk ka shkelje të nenit 10
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-174404>

Tamiz kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 3877/14, 19.09.2017

Respekt për jetën private

Refuzimi i lejes për pjesëmarrje në procedurat e shpifjes jashtë juridiksionit me arsyetimin se dëmi i pretenduar i reputacionit ishte minimal: E papranueshme
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-178106>

Fondacioni GRA kundër Racizmit dhe Antisemitizmit kundër Zvicrës, nr. 18597/13, 09.01.2018

Aktivendim për shpifje shkel të drejtat e lirisë së fjalës të OJQ-së zvicerane gjatë debatit për referendumin e minares <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-179882%22%7D>

* *Smajiq kundër Bosnje dhe Hercegovinës*, nr.48657/16, 18.01.2018
Postime të forumit në internet që përshkruajnë veprimet ushtarake që mund të ndërmerren kundër fshatrave serbe E papranueshme
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-180956>

* *Kniks kundër Gjermanisë*, Nr.35285/16, 13.03.2018
Foto e liderit nazist dhe svastika në blog
E papranueshme <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-182241>

Ibragim Ibragimov dhe të tjerët kundër Ruisë, numra 1413/08 dhe 28621/11, 28.08.2028
Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-185293>
Sava Terentjev kundër Ruisë, nr. 10692/09, 28.08.2018
Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-185307>

* *Kaboglu dhe Oran kundër Turqisë*, numra 1759/08, 50766/10 dhe 50782/10, 30.10.2018
Tekste në median e shkruar që përmbajnë kërcënime dhe gjuhë të urrejtjes
Shkelje e nenit 8 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187529>

Villiamson kundër Gjermanisë, Nr. 64496/17, 08.01.2019
E papranuar / e pabazë <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-189777>

Shimuniq kundër Kroacisë, nr.20373/17, 22.01.2019 E papranueshme
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-189769>

Pastors kundër Gjermanisë, nr.55225/14, 03.10.2019 E papranueshme
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196148>

* *Tagijev dhe Husejnov kundër Azerbajxhanit*, nr.13274/08, 05.12.2019
Komentet për Islamin në një tekst të botuar
Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-198705>

Beizaras dhe Levičkas kundër Lituanisë, nr.41288/15, 14.01.2020

Komentet e urrejtjes në një faqe në Facebook për një marrëdhënie homoseksuale
Shkelje e neneve 8, 13 и 14

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-200344>

Atamançuk kundër Ruisë, nr.4493/11, 11.02.2020

Deklarata për jo-rusët në një tekst të botuar në një media të shkruar lokale
Nuk ka shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-200839>

Altınash kundër Turqisë, nr.50495/08, 10.03.2020

Nuk ka shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-201897>

Liliendal kundër Islandës, nr.29297/18, 11.06.2020 E papranueshme

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203199>

Engels kundër Ruisë, nr.61919/16, 23.06.2020

Një pronar uebsajti u detyrua të hiqte informacionin rreth mjeteve për të anashkaluar
një filtër që u ndalua arbitrarisht nga Gjykata për të shmangur bllokimin e plotë të
faqes së tij. Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203180>

Budinova dhe Çaprazov kundër Bullgarisë, nr.12567/13, 16.02.2021

Shkelje e nenit 8 dhe 14

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-207928>

Behar etj. kundër Bullgarisë, nr. 29335/13, 16.02.2021

Shkelje e nenit 8 dhe 14

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-207929>

** Killin kundër Ruisë, nr.10271/12, 11.05.2021*

Video dhe audio raciste me neonazistë, komente me bazë racore, njerëz me
prejardhje të dukshme kaukaziane) Nuk ka shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209864>

Shoqata AKSEPT dhe të tjerët kundër Rumanisë, nr.19237/16, 01.06.2021

Shkelje e nenit 8 dhe 14

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210362>

Melike kundër Turqisë, nr.35786/19, 15.06.2021

Largimi nga puna pa kompensim i një personi të punësuar me kontratë në një autoritet kombëtar arsimor për klikim "like" në Facebook Shkelje të nenit 10

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13303>

Jefimov dhe Grupi i të Drejtave të Rinisë kundër Ruisë, nr.12385/15 dhe nr. 51619/15, 07.12.2021

Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-213913>

Standard Verlagsgesellschaft mbH kundër Austrisë (nr. 3), nr.39378/15,

07.12.2021

Shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-213914>

Bonnet kundër Francës, nr. 35364/19, 25.01.2022

E papranueshme

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216050>

Zemmour kundër Francës, nr.63539/19, 20.12.2022

Nuk ka shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-221837>

Valaitis kundër Lituanisë, nr.39375/19, 17.01.2023

Nuk ka shkelje të nenit 13

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222318>

Osevarde kundër Ruisë, nr.27227/17, 07.03.2023

Shkelje e neneve 9 dhe 14

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-223365>

* *Sañez kundër Francës, nr.45581/15, 15.05.2023 (Këshilli i Lartë Gjyqësor)*

Komentet e postuara nga palë të treta në murin e profilit të dikujt në Facebook

Nuk ka shkelje të nenit 10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-224928>

* *Lenis kundër Greqisë, 47833/20, 27.06.2023*

Teksti homofobik i publikuar në një blog personal

E papranueshme

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-226442>

